

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

Historie základní školy Davle

History of primary school in Davle

Bakalářská práce

**Název studijního programu: Specializace v pedagogice
se zaměřením na vzdělávání PG - ZSV**

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů, pod vedením příslušného vedoucího bakalářské práce.

Beru na vědomí, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona v platném znění, zejména skutečnost, že Univerzita Karlova v Praze má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

V Davli dne.....

Kateřina Obermajerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala pracovníkům Státního oblastního archivu Praha - západ, zejména panu Tomášovi Krákorovi za obětavou pomoc při vyhledávání archivních materiálů, Základní škole v Davli, za zapůjčení školní kroniky, a především pak vedoucí této bakalářské práce PhDr. Jarmile Mojžíšové - za velmi cenné připomínky a doporučení, mnohdy nad rámec běžných pracovních povinností.

Děkuji i celé své drahé rodině, zejména mému manželovi a synům Patrikovi a Honzíkovi za podporu, pochopení a trpělivost po celou dobu mého studia.

Anotace: Bakalářská práce „Historie základní školy Davle“ se zabývá dějinami základního školství v této obci. Jejím cílem je podat celkový přehled o škole a školství v obci od roku 1778 po současnost.

Práce se však zabývá nejen historií davelských škol, ale věnuje se prvotně i historii ostrovskeho kláštera, dějinám vzdělávání v Čechách a starším i novějším dějinám městyse Davle. Pozornost je věnována i některým těžkým obdobím v životě školy.

Samotná práce je zakončena pojednáním o osobě spisovatele Vladislava Vančury, který školu v minulosti navštěvoval.

Obsah práce vychází převážně z původních pramenů a odborné literatury.

Abstract: The bachelor work "History of Primary School Davle" is about the history of primary education in this community.

This work is focused in education in Davle from 1778 till nowadays. It deals with the history the czech educational system and the town Davle, as well as it informs about the monastery on the island.

There are included also informations about the hard times of the local school.

In the end you can learn about the writer Vladislav Vančura, who attended the school in Davle. I used mostly original sources and professional literature.

1	Úvod	10
2	Vznik a historie Davle	13
2.1	Ostrovský klášter a počátky školství u Benediktinů.....	13
2.2	Starší dějiny Davle	18
2.3	Novější dějiny Davle - Městys Davle.....	20
2.4	Dějiny vzdělávání v Čechách	21
3	Přehled a poměry v davelských školách.....	26
3.1	První škola v Davli a vzdělávání do počátku 20. století.....	26
3.2	Škola a školství v letech 1900 - 1938	32
3.3	Složité cestě k otevření měšťanské školy v Davli	37
3.4	Škola a školství v těžkých dobách okupace.....	39
3.5	Škola za vlády jedné strany	43
4	Základní škola Davle po roce 1989	51
5	Vladislav Vančura a jeho 7 krásných let v Davli	55
6	Závěr.....	60
7	Literatura	62
8	Seznam příloh.....	65

1 Úvod

Ve své bakalářské práci bych se ráda pokusila o přiblížení historie základní školy v Davli u Prahy. Hlavním cílem práce je dostat do povědomí širší davelské veřejnosti ucelený obraz o školních poměrech, jež fungovaly v obci nedaleko Prahy. Cílem práce je zviditelnění tradice školství v naší obci, protože s prvními zmínkami se setkáváme již v roce 1778, kdy byla založena Obecná škola jednotřídní při faře u sv. Kiliána.

Dále bych chtěla ukázat, jak vypadalo vyučování v jednotřídní škole. Postupem času se počet školních tříd zvyšoval a v současné době má škola všech 9 tříd, které jsou potřebné pro zvládnutí povinné školní docházky. Mimoto dnes ve škole funguje ještě jedna třída praktické školy. Je nespornou výhodou pro obyvatele Davle i některých dalších obcí, že jejich děti nemusí dojíždět za vzděláním do Prahy. Podmínky vzdělání v obci a ve městě jsou podle mě z obecného hlediska prakticky stejné. Práce přibližuje postupný vývoj školství v obci mezi lety 1778 – 2012.

Začínám tedy dobou, kdy se střídavě vyučovalo na různých místech v Davli nebo u sv. Kiliana v místnostech fary. Právě v roce 1778 byla škola ustálena v Davli pod vedením učitele Kalivody. Během doby, co škola v Davli existuje, prošla mnoha změnami. Začalo to stavbou školy jednotřídní v roce 1816 a přes různé přístavby pokračuje až do přítomnosti, kdy je výuka žáků realizována ve dvou, vzájemně propojených budovách.

Když jsem se v minulosti rozhodovala, jaké téma si vybrat ke zpracování, rozhodla jsem se nejprve zpracovat historii základní školy Štěchovice, kde v současné době již třetím rokem působím jako učitelka na prvním stupni. Městys Štěchovice byl však v nedávné minulosti bohužel postižen velkou povodní a archivní materiály, ze kterých bych mohla vycházet, byly buď ztraceny, nebo nenávratně poškozeny. V současnosti u nás ve škole není žádný archivář, který by na tradici psaní školní kroniky navázal. Moje volba tedy padla na Davli, obec, ve které již několik let trvale žiji a vyrůstají zde i moje děti. Můj zájem o to, jak vypadala škola dříve, jak probíhala výuka a z jakého prostředí pocházeli žáci i vyučující, kteří touto školou prošli, mě přivedl k záměru vybrat si toto nesmírně zajímavé téma pro svou práci. Mám zájem o historii, zejména historii kraje, kde s rodinou žiji a zároveň odtud pochází řada našich předků i předků rodin mých známých, kamarádů a sousedů. Chtěla jsem se dozvědět co nejvíce o dějinách školství v obci Davle a myslím, že jsem svůj záměr a cíl naplnila. Dalším velkým podnětem pro vybrání tohoto tématu bylo, že doposud nebyla zpracovaná žádná obsáhlejší publikace o davelské škole a školství v okolních obcích. Při zpracování

bakalářské práce jsem vycházela převážně ze studia archivních pramenů a ze zprostředkovaných informací od pamětníků i z různých publikací o našem kraji.

Mezi nejstarší, dostupné, použité prameny patří Pamětní kniha a Kronika městyse Davle, které jsou již pro veřejnost uloženy v digitalizované podobě na webových stránkách městyse Davle. Další poznatky jsem získala studiem kronik obecné a měšťanské školy v Davli. Navštívila jsem i několik místních obyvatel, kteří mi laskavě zapůjčili fotografie, které jsou součástí obrazové přílohy. V úvodní části první kapitoly se věnuji Klášteru sv. Kiliána na Ostrově a počátkům školství u Benediktinů. V dalších částech pokračuji přehledem starších dějin Davle, dále se věnuji moderním dějinám Davle a dějinám vzdělávání obecně. Druhá kapitola je rozdělena do podkapitol v nichž se zabývám přehledem davelských škol a detailním popisem poměrů v těchto školách až do konce 2. světové války. Mimo jiné jsem se věnovala příjmům učitelů, počtům žáků, výročním oslavám a aktivitám ve škole. Postupovala jsem hierarchicky, podle zápisů v místních kronikách. V archivu v Dobřichovicích jsem si za souhlasu ředitele archivu pořídila již v září roku 2012 obsáhlou fotodokumentaci čítající celkem asi 1500 listů kronik a ostatních pramenů, které jsem si nechala vytisknout, abych nemusela stále jezdit studovny v Dobřichovicích. Archiv jsem ale stejně navštěvovala a ve studovně jsem si zapisovala důležité poznámky, zejména čísla stran a léta jednotlivých zápisů. Tyto jsem pak využila pro odpovídající citace. Při zpracování jsem vycházela i z obecních kronik, z různých publikací jako jsou např.: „Popis a stručný nástin dějinný Městyse Davle“, Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele „ Na Ostrově“ u Davle. Oběť husitských válek, Ostrovský klášter – průvodce, z výroční publikace DAVLE u Prahy i z pravidelně vycházejícího místního tisku.

Ve třetí kapitole se zabývám davelskou základní školou v moderní době, kterou jsem si osobně vymezila od konce druhé světové války až dodnes. Zohledňuji a uvádím také kulturní život, zajímavosti ze života školy a prezentaci školy na veřejnosti. Zde jsem využila i poznatky a vzpomínky mojí rodiny a známých.

V poslední kapitole je nastíněn život snad nejznámější osobnosti, která v minulosti školu v Davli navštěvovala. Jedná se o spisovatele Vladislava Vančuru, jehož láska k naší obci a našemu kraji je nádherně popsána v knize jeho ženy, Ludmily Vančurové

„*Dvacet šest krásných let*“. Práce na této kapitole mi byla obzvláště milá.

Události a záznamy v kronikách se neustále opakují. Když jsem porovnávala kroniky nejstarší s těmi nejnovějšími, zjistila jsem, že starší kroniky jsou daleko více a obsáhleji zpracované a uvádějí více podrobných informací. Je to pochopitelné, protože od počátku

20. století až do roku 1948 sloužily jako základní dokument školy, na který byla zaměřována pozornost inspektorů. Byly zde zaneseny i všechny důležité informace o provozu školy, mimoškolních aktivitách dětí i pedagogů, událostech v obci, volbách do obecních zastupitelstev. Sloužily také jako osobní složky učitelů. Záznamy obsahovaly informace o předchozí praxi a působení vyučujících. Na druhé straně všechny záznamy v kronikách psala vždy jen jedna osoba, takže záznamy jsou do jisté míry subjektivním obrazem doby a v neposlední řadě jsou mnohdy i poplatné zřízení a režimu té které doby.

Ač jsou kroniky a školní zprávy velice podrobně a pečlivě psány, objevila jsem jejich pečlivým zkoumáním i několik dosti podstatných chyb v některých záznamech. Při prohlížení a zjišťování informací k osobě Vladislava Vančury jsem objevila v zápisu na školním výkazu a školní zprávě (viz. příloha) chyby ve jméně i v datu narození.

Cílem mojí bakalářské práce je shrnutí celé historie a vytvoření uceleného přehledu, který by sloužil všem občanům, kteří by se rádi dozvěděli více o našem školství Davli a okolí. Také bych ráda zúročila svou práci v přehledné brožurě o historii školství v Davli. V současné době projednávám s panem starostou Bc. Jiřím Prokúpkem vydání této brožury ve větším nákladu, za laskavé pomoci Městyse Davle a také pana Karla Vančury, kronikáře Davle. Mým dalším cílem je její distribuce mezi širší davelskou veřejnost a využití této brožury zejména pro žáky naší základní školy, např. při projektovém vyučování v různých předmětech.

Dále počítám s využitím této publikace pro prezentaci samotné obce a školy při různých příležitostech. Pokusím se tento svůj cíl naplnit a docílit vydání publikace nejpozději k 1. září roku 2013.

2 Vznik a historie Davle

2.1 Ostrovský klášter a počátky školství u Benediktinů

První zmínka o městečku Davle (Dawel) je spojována se založením benediktinského kláštera sv. Jana Křtitele, který založil na ostrově při soutoku Sázavy a Vltavy v r. 999, krátce před svou smrtí český kníže Boleslav II.

Tento klášter byl založen „pro větší upevnění kázně křesťanské“¹ jako třetí klášter v Čechách (po předchozím založení ženského benediktinského kláštera u sv. Jiří na Pražském hradě a mužského kláštera v Břevnově).

Klášter byl založen nad vtokem Sázavy do Vltavy naproti starému slovanskému hradišti „Sekanka“. Přestože je obec Davle pravděpodobně staršího původu než klášter, ke kterému náležela jako jedna z 31 osad a vsí, bere se rok 999 za rok, kdy lze poprvé historicky prokázat její existenci. V bule papeže Klimenta je záznam o oppidu, což znamená městyse. Historické prameny, které by tyto skutečnosti uvedly na pravou míru jsou sice nepatrné, ale o dřívějším osídlení hovoří již Palacký. V Palackého zprávě o stavbě ostrovského kláštera se píše o tom, že místa nynější Davle byla již dříve osídlena a historicky lze dokázat i existenci skalního hradu „Na Sekance“.²

I tak je vznik našeho městyse opředen jistou rouškou tajemnosti a dávnověkosti.

Jedna z pověstí o našem kraji praví, že za dávných dob, stála na vltavském ostrově mohutná lípa Svantovítova,³ pod kterou byly upalovány oběti pohanských Čechů. Toto místo se prý od pravěku ctilo a přicházel k němu lid z celé župy.⁴

¹ BŘICHÁČEK, Pavel. *Ostrovský klášter u Davle: průvodce*. Jílové u Prahy: Okresní muzeum Praha - západ, 1982. ISBN č.427/82.

² Sekanka, skála vybíhající do soutoku Sázavy s Vltavou. Podle pověsti na ní stál hrad (hrad prvních Přemyslovců, sídlo Mstibojovo).

³ U lípy se konaly oslavy sklizně na počest pohanského boha Svantovíta.

⁴ Čechy byly rozděleny na vyšší, územně správní celky. Davle patřila pod přemyslovskou župu Podbrdskou neboli Tetínskou. LIŠKA, Josef. *POPIS a stručný nástin dějinný Městyse Davle*. Praha: Cyrillo - Methodějská tiskárna V. Kotrba, 1898. s. 1

To konečně i vysvětluje, proč bylo ke stavbě kláštera zvoleno toto místo. Výstavbou kláštera chtěl zřejmě biskup Thiddag potlačit pohanské zvyky zdejšího obyvatelstva. Druhou domněnkou je okolnost, že hrad na Sekance byl sídlem panovnického rodu Přemyslovců. Pro mnichy bylo zřejmě větší prestiže získat a naklonit si pro svůj řád a křesťanství část příslušníků panovnického rodu.

Boleslav III., syn Boleslava II. vyhověl po otcově smrti jeho přání a povolal na ostrov řeholníky z řádu sv. Benedikta z Nursie,⁵ který budoval soběstačné kláštery, které měly vlastní hospodářství i řemeslné dílny a opatrovaly si samy vše, co potřebovaly.

Významnost kláštera nejlépe osvětluje zjištění, že z řad jeho řádu vzešlo během staletí 15 700 kněží a opatů, 1600 arcibiskupů, 200 kardinálů a 24 papežů. 1560 benediktinů bylo prohlášeno za svaté, 500 za blahoslavené, 44 bylo z královských rodů a 43 z rodu císařského. Z těchto skutečností je vidět, jak velkou politickou úlohu plnil tento řád již ve svých počátcích.

Klášteř byl zřejmě při svém vzniku pouze nevelký a dřevěný. Prvním jeho opatem se stal německý mnich Lambert (Lantbert). Tento opat sem na přání Boleslava III. povolal z Bavorska další řeholníky svého řádu.

Ostrovští mniši zde psali obřadní knihy, zdobili je velmi krásnými malbami a vznikají zde i letopisy, které později využívá i kronikář Dalimil, který z nich načerpal mnoho zpráv a informací.

Řád samozřejmě nebyl plně soběstačný a musel se spoléhat na výraznou podporu od velké většiny českých panovníků.

Listina z roku 1205 zaznamenává i jednotlivé dary a dokládá tím také postupný nárůst pozemkového majetku. Nejvýznamnějšími byly dotace knížete Oldřicha (1012-1034), Břetislava I.(1034-1055) a knížete Vratislava II (1061-1089), který věnoval klášteru mnoho mešních rouch i kostelních ozdob.⁶

⁵ BARTONÍČEK, Antonín. *Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele na Ostrově: Oběť husitských válek*. Praha: Antonín Bartoníček - -Praha - H. Krč, 1940. přehled regionálních zajímavostí Zbraslavska, Jílovska a Říčanska: Svazek 3. s. 6

⁶ Tamtéž.

Později v 11. století si mniši na východní straně ostrova postavili první kamennou stavbu na ostrově.

V roce 1137 lehl dřevěný klášter popelem. Mniši pak začali stavět novou kamennou stavbu, nejdříve trojlodní s dvěma západními věžemi a postupně byla připojena i příčná, východní loď a 3 apsidy (půlkruhové niky). Dále proběhla dostavba nového klášterního konventu a v pozdním 12. století byla vystavěna malá kaple .

Přes všechnu jeho slávu se ostrovský klášter netěšil dlouhému trvání. První pohroma zastihla naši krajinu po bitvě na Moravském poli r. 1278.

O cizích tlupách žoldnéřů píše r.1278 letopisec takto:

„... vypudivše a vyhodivše, ano za krky vyveknuvše mnichy z Ostrova, přebývali v klášteře šest neděl a zmrhali všechny potraviny, které byly zjednány k potřebám mnichů. Čtyřadvacet vsí k tomu klášteru náležejících vyloupili tak, že nezbylo tam ani chlupu ani zrna.“⁷

Po zklidnění této doby opat Otto klášter r. 1282-1284 obnovil z peněz, které si vypůjčil od velmistra křižovníků s červenou hvězdou. Roku 1290 (1291) se k ostrovu připravil král Václav I, s Jindřichem, opatem sedleckým a opatem valdským a chtěl tu založit řád cisterciánský, ale Cisterciáci nebyli z tohoto místa nadšeni, a tak Benediktini na tomto místě zůstali.

⁷ BARTONÍČEK, Antonín. *Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele na Ostrově: Oběť husitských válek*. Praha: Antonín Bartoníček - H. Krč, 1940. Přehled regionálních zajímavostí Zbraslavska, Jílovska a Říčanska: Svazek 3. s. 8

Roku 1308 byl klášter znovu napaden a vypleněn Bavyry, kteří stíhali Petra, zbraslavského opata do Slap. Mniši se za velení panoše Puzdry z Březové srdnatě bránili, nakonec se však museli vzdát.

Poté byl klášter obnovován ještě několikrát, např. za přispění Karla IV. roku 1356.

V tomto roce císař potvrdil dosavadní klášterní výsady a držbu majetku a svými dary se snažil napravit ztráty, které byly dříve klášteru způsobeny. Za Karla IV měl klášter pod sebou 100 vesnic, dvorů a mlýnů. A to nejenom na Zbraslavsku ale i na Jílovsku, Poberouní, na Slánsku, Netolicku a také na Moravě.⁸

Správa kláštera se o své obce starala a některé z nich, např. Davle měly mezi ostatními i výsadní postavení. Papežskou bulou z roku 1310 získala Davle i právo trhu. V pozdější době o své právo přišla a zřejmě se obnovilo až v 19. století. Není však známo, v jaké době to přesně bylo. Klášter také velmi často ohrožovaly velké povodně např. 29. dubna a 15. října roku 1324.⁹ Klášter se však vždy znovu zotavil a opět doznal určité stavební změny. Střední apsida byla zbořena a místo ní byl zbudován přístavek.

Konec slávy kláštera nastal v roce 1420. Pražané, vedeni zřejmě zfanatizovaným knězem Korandou, přitáhli v ozbrojených davech k Ostrovu, kde se jim řeholníci tvrdě postavili na odpor. V nejstarších pramenech se uvádělo, že klášter padl již po několikadenním obléhání. Tyto zprávy se však ukázaly nevěrohodné, protože při výstavbě letoviska Hvozdy, prováděné ve 20. století bylo zjištěno, že obléhání trvalo značně dlouho.

Četné nálezy vrhacích pomůcek, jejich osazení, doprava do tohoto nesnadně přístupného terénu, ale i nálezy zděných podstavců houfnic a mnoho kamenných koulí potvrdily déletrvající obléhání.¹⁰

⁸ NOVÁK, Jan. Historie Ostrovského kláštera. *Soutok: měsíčník MNV*. 1972, roč. 1972, č. 21. ISSN čj.53/70.

⁹ BARTONÍČEK, Antonín. *Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele na Ostrově: Oběť husitských válek*. Praha: Antonín Bartoníček - H. Krč, 1940. Přehled regionálních zajímavostí Zbraslavska, Jílovska a Říčanska: Svazek 3. s.17

¹⁰ Tamtéž s.10

Z okolností, které vyplynuly z pohromy husitských válek, se však klášter nikdy nevzpamatoval. Nepodařilo se ho obnovit. Roku 1517 přešel pod správu kláštera Sv. Jana pod Skalou.

V letech 1713 a 1771, když Čechy postihla morová epidemie, byl ostrov používán jako pohřebiště obětí moru. Roku 1784 - 1785, při všeobecném rušení klášterů a kostelů císařem Josefem II byl císařským dekretem zrušen. Majetek ostrovského kláštera byl zahrnut pod panství Slapy.¹¹ Nakonec se zřícenina kláštera rozpadala stále více a to, co si neodnesli lidé na stavivo, zničily a zavalily bahnem povodně. Povodně, které jsou v této části Vltavy obvyklé, však paradoxně uchovaly pod nánosy bahna a písku základy kláštera i některé velmi vzácné předměty.

Roku 1799 byl po povodni nalezen bronzový románský kříž, později byl vyplaven zvon s letopočtem 1404. Tento zvon je dnes umístěný v kostele ve Sv. Janu pod Skalou.

Stavby, které byly na ostrově postaveny v 16. A 17. století již s klášterem nesouvisely.

Základy kláštera byly z větší části odhaleny po veliké povodni v roce 1890. První archeologický výzkum se prováděl v letech 1898-1899 a byl řízen nákladem archeologické komise při České akademii věd. V roce 1907 výzkum pokračoval, ale jeho výsledky bohužel nebyly nikdy publikovány.

V roce 1933-1935 byly na ostrově provedeny rozsáhlé archeologické práce, díky kterým máme dnes možnost poznat přesný půdorys kláštera. Z tohoto období pochází i velké množství studijního materiálu z 11. Až 15. století. Bylo objeveno devět hrodek opatů, z nichž pět bylo zcela nepoškozených. Ve třicátých letech 20. století byl ostrov častým výletním místem pro Pražany. Další výzkum revizního charakteru byl na Ostrově prováděn v letech 1962-1964. Od roku 1975 prováděl průběžný výzkum Archeologický ústav ČSAV. Průběžné výzkumné práce byly ukončeny v 80. letech 20. století.¹²

Dnes je Ostrov jen obtížně přístupný veřejnosti. Brání tomu bohužel bujná vegetace po celém obvodu Ostrova a nesnadný přístup od hladiny Vltavy. V současnosti je navštěvován převážně při významných církevních událostech, oslavách, poutích, výročích a svatebních obřadech.

¹¹ BARTONÍČEK, Antonín. *Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele na Ostrově: Oběť husitských válek*. Praha: Antonín Bartoníček - H. Krč, 1940. Přehled regionálních zajímavostí Zbraslavska, Jílovska a Říčanska: Svazek 3. s.16

¹² BŘICHÁČEK, Pavel. *Ostrovský klášter u Davle: průvodce*. Jílové u Prahy: Okresní muzeum Praha - západ, 1982. ISBN č.427/82. s.5

2.2 Starší dějiny Davle

Tuto podkapitolu začínám doslovnou citací z překrásné publikace Smíchovsko a Zbraslavsko z roku 1899, která vznikla společnou prací učitelstva a byla vydána vlastním nákladem k oslavě panovnického jubilea císaře Františka Josefa I.

„ Davle Městys 25 km jižně od Smíchova, 13 km od Zbraslavi, pod strmými vrchy na levém břehu Vltavy při okresní silnici, místní i katastr. obec s částí Radčany zvanou, která nad Davlí na planině několik čísel čítá. Mimo Radčany přiděleny jsou k Davli samoty: U Javorka, Libřice a Šerpina.“¹³

V době tohoto zápisu žilo v obci 640 obyvatel v 95 domech. Většina obyvatel se živila drobným zemědělstvím, plavectvím, hrnčířstvím a cihlářstvím. Tato řemesla mají v našem kraji velkou tradici, protože okolí řeky poskytuje velmi kvalitní cihlářskou a hrnčířskou hlínu. V Davli bylo několik porfyrových lomů, kde bylo zaměstnáno mnoho místních obyvatel. Davle v tu dobu spadala pod farnost u sv. Kiliána, měla vlastní školu, poštu i nádraží. Pro převoz občanů z jednoho břehu Vltavy na druhý sloužily dva přívozy a přístaviště parníků. Ozdobou městyse byly i překrásná kaple z roku 1898.

Městys, jak už bylo v předchozí kapitole o klášteře uvedeno má dlouhou historii. V bule papeže Klimenta je městečko - oppidum uvedeno již v roce 1310.

Osada však byla pravděpodobně daleko staršího původu. Shodou okolností se mi podařilo získat od zdejšího kronikáře pana Karla Vančury st. fotografii jedné strany z tohoto buláře. Pan Vančura mi vyprávěl, jak získal obrázek první strany buláře papeže Klimenta V.

Při své pracovní cestě do Říma, se při jednání Lesnického výboru náhodně seznámil se stálým vatikánským zástupcem při FAO (Organizace pro výživu a zemědělství). Na základě jeho doporučení mu byl umožněn přístup do vatikánského archivu, jehož pracovníci mu uvedenou kopii zajistili.¹⁴

¹³ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl.n., 1899. s. 200 (Uvedeno U Javorka – Na Javorce)

¹⁴ Fotokopie viz. obrazová příloha

13. listopadu roku 1906 začíná psát tehdejší starosta Josef Liška pamětní knihu o Davli, která začíná tímto zápisem: „*Počátek Davle nemožno zjistiti, obec ta musí býti velmi stará, neboť povází –li se že zašlý klášter byl stavěn na Ostrově r. 999. A Palacký píše o založení řečeného kláštera, uvádí, že postaven byl na ostrově u Davle.*“

*Poněvadž pak pečeť obecní nese znak sřatou hlavu sv. Jana Křtitele, jehož jméno klášter nesl, byla asi obec Davle klášterem, pod jehož právomocnost patřila povýšena na městys asi ve 12. Století, čemuž možno věřiti tím spíše, neboť v bulle papeže Klimenta V. z r. 1310. Davle jako městys již uvedena je v r. 898.*¹⁵

Ke klášteru byla příslušná až do husitských válek. Poté, roku 1436, byla císařem Zikmundem zapsána Jakoubkovi z Řidky, jako odměna za službu na Karlštejně. Po zrušení kláštera přešla obec pod slapské panství včetně dvoru ve Sloupu. V roce 1825 bylo panství prodáno rytíři Karlu Bedřichovi Korbovi z Weidenheimu.

Roku 1891 kupuje panství říšský hrabě Bedřich z Westphalenu za 350 000 zlatých. V roce 1916 získala panství Agrární banka v Praze. Od této banky koupili později dvůr ve Sloupu bratři Matysové, kteří byli majiteli až do založení JZD v roce 1950.¹⁶

Po roce 1989 jim byla většina majetku v restitucích navracena.

V Davli mělo velkou tradici hrnčířství, což bylo doloženo mnohými vykopávkami na Ostrově, které jsou uloženy v depozitářích muzeí. V druhé polovině 19. století byl skoro v každém domě hrnčířský kruh.¹⁷

V roce 1869 byla v Davli zřízena pošta. V roce 1897 - 98 byla postavena Mariánská kaple, na místě bývalé Šebánkovy hrnčířny.¹⁸ Velká pozornost je v pamětní knize věnována také elektrifikaci obce, která začala rozsvícením první žárovky o Vánocích r. 1927.¹⁹

Ve vedení obce se vystřídalo mnoho vážených občanů Davle.

Nastala velmi těžká doba okupace, která se přirozeně dotkla i Davle. Od roku 1940 Davle neměla starostu, protože starosta Liška, vyzvaný k vyvěšení vlajky s hákovým křížem prý na výzvu odpověděl toto: „*Na takové hadry máme dost času.*“²⁰

¹⁵ Pamětní kniha městyse Davle s. 3

¹⁶ NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle*. Davle: Místní národní výbor, 1975. s. 6

¹⁷ Tamtéž. s. 7

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Pamětní kniha městyse Davle s. 81

²⁰ NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle*. Davle: Místní národní výbor, 1975. s. 9-10

Po tomto incidentu nastalo vyšetřování, suspendace starosty a pro Davli byl jmenován vládní komisař. Navrhlo ho ještě před svým rozpuštěním davelské zastupitelstvo. Stal se jím prokurista firmy Nekvasil Jan Veverka a vykonával tuto funkci až do konce války v roce 1945.²¹

2.3 Novější dějiny Davle - Městys Davle

Z novějších dějin Davle je třeba se zmínit o spolkové činnosti, která má dlouholetou tradici. V Davli pracovalo a dodnes pracuje mnoho spolků. Valnou část z nich uvedu ještě i v další kapitole. V minulosti to byly např. tyto spolky - Sbor dobrovolných hasičů, Jednota sokolská, ochotnické divadelní spolky, včelařský spolek, zahrádkáři, myslivecké sdružení.

V posledních letech došlo po dlouhé odmlce k obrodě spolku ochotnického.

Nejznámější však je plavecký spolek Vltavan. Vznikl v pražském Podskalí a v Davli byl založen v roce 1897. V Davli měla tradici tato řemesla - rybařina, pískařina, ledařina či vorařina . Byla to velmi tvrdá řemesla a tak i plavci přivítali založení takového spolku, který mnohdy ze společné pokladny podporoval nemocné nebo práce neschopné , vdovy a sirotky. Vltavané pořádali a dodnes pořádají plesy s bohatou tombolou a jejich členové se pravidelně zúčastňovali a zúčastňují všech významných akcí.

Měli a mají svoji hudbu, která nechyběla při žádné taneční zábavě nebo slavnosti.

I zajímavý vltavanský kroj má svoji historii. Na návrh rodin Maratů a Depré, původem Francouzů, kteří našli po napoleonských válkách u nás svoji novou vlast a usídlili se v Podskalí, pořídili si členové Vltavanu svůj rázovitý kroj, připomínající uniformu francouzských námořníků - revolucionářů.

Město bylo označeno jako Městys a získalo, jak už bylo uvedeno v první kapitole právo pořádat trhy. Přidělování této výsady se datuje počátkem 16. století a je všeobecně považováno za prestižní záležitost.

²¹ NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle*. Davle: Místní národní výbor, 1975. s. 9-10

„Status městyse se přestal používat po únorovém vládním převratu v roce 1948, zhruba od roku 1954. Od sametové revoluce v roce 1989 se představitelé obcí snažili o jeho znovuoobnovení. Jejich snaha dospěla ke zdárnému konci v roce 2006, kdy Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Senát Parlamentu ČR a prezident ČR schválili novelu zákona o obcích, která status městyse znovu zavedla. Po rozhodnutí zastupitelstva požádal davelský starosta Jiří Prokůpek Parlament ČR o ustanovení Davle městysem v roce 2007 a jeho žádosti bylo 11. března roku 2008 vyhověno.“²²

V současné době je starostou Městyse Davle Bc. Jiří Prokůpek, obec má k 1.1.2012 1386 obyvatel, kteří se dožívají průměrného věku 41,6 roku. V obci je zdravotní středisko, základní i mateřská škola, pobočka ZUŠ a jazyková škola Lundonia, kterou vede paní Eva Machová. Tato jazyková škola otevřela od března 2013 nové jazykové centrum v 1. patře bývalé restaurace Vltavanka. Škola přispívá k všestrannému rozvoji obyvatelstva v Davli a okolí. Nabízí mnoho kurzů, příměstských táborů, výtvarných kroužků, relaxačních cvičení. Zároveň nabízí zprostředkování výměnných jazykových pobytů. V centru je k dispozici i volná herna s kavárnou pro maminky na mateřské dovolené i pro širokou veřejnost.

2.4 Dějiny vzdělávání v Čechách

Školství v českých zemích má prokazatelně dlouhou tradici a vysoký statut.

První škola na půdě našeho státu byla zřejmě založena slovanskými věrozvěsty Konstantinem a Metodějem. Na Moravu je tehdy povolal velkomoravský kníže Rostislav (846-869). Konstantin s Metodějem přišli z byzantské Soluně od císaře Michala III.

Putovali po naší krajině a šířili křesťanství.

²² Městys Davle: Historie obce Davle. . [Http://www.obecdavle.cz/index.php](http://www.obecdavle.cz/index.php) [online]. [cit. 2013-04-01].

Dostupné z: http://www.obecdavle.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=124

O založení první školy u nás neexistují písemné doklady, ale je zde předpoklad, že rozšiřování hlaholského písma²³ k účelům mezi kněžími si vyžádalo nějakou instituci. Nejstarší slovanské školy na území velké Moravy se nacházely u Uherského Hradiště a u Osvětiman. Legenda o Prokopovi, zakladateli sázavského kláštera, kde se až do konce 11. století užíval staroslověnský jazyk praví, že se Prokop vzdělával na Vyšehradě, kde bylo provozováno slavné učení v slovanském jazyku.

První písemnou zprávou o založení nejstarší školy v Čechách byla Legenda o sv. Václavu, v níž se vypráví, že kníže byl poslán na vychování do školy. Obecné tvrzení je, že se zřejmě jednalo o školu na bývalém knížecím hradě v Budči u Zákolan. Zde se prý knížecí děti učily hlavním článkům křesťanské víry, počátkům elementárního vzdělávání a latině. Ještě předtím se však podle legendy vyučil Václav ve škole Panny Marie na Pražském hradě, která vznikla v roce 890.

Tvrzení o existenci školy v Budči je však zpochybněno v publikaci Smíchovsko a Zbraslavsko, která čerpá z mnoha pramenů, hlavně ze školních výpisů, farních pamětních knih a historických spisů. Píše se zde, že legendy vypravují toto: „...učil se zde písmům latinským od latinského kněze, který bydlel na Budči při kapli sv. Petra a maje rozum bystrou chápavostí Bohem nadaný, krátkým učením knize žalmů i ostatním knihám božským porozuměl dobře a vše pevně u vnitřní paměť si vštípil.“ Z toho vznikla později pověst, že na Budči za dob pohanských bývala slavná škola, v níž prý se vyučovalo literám, kouzlům a věštbám.“

Do této školy prý chodila i Libuše a Přemysl. Měla to být původně slovanská škola, po příchodu křesťanství pak latinská. Časové poměry však nasvědčují tomu, že na Budči takové „národní učiliště“ nebylo, ani nemohlo být. Vše se jeví tak, že v šestnáctém století udělal chybu v zápisu nějaký nekritický a nedůsledný kronikář.²⁴

²³ VÁŇA A KOLEKTIV, Josef. *Dějiny pedagogiky*. Vydání 4. (upravené). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1963, ISBN č. 34 -34 -04 s. 12

²⁴ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl.n., 1899. s. 488

Velkou roli v počátcích vyučování na našem území hraje již výše zmíněný řád sv. Benedikta z Nursie. Po smrti svého bratra Konstantina (869), který přijal v Římě v benediktinském řádu kněžské jméno Cyril, zřídil nejspíš Metoděj na Velehradě katedrální školu.²⁵ V roce 973 byla na sněmu v Quedlinburgu uskutečněna mezi Boleslavem II. a císařem Otou I. dohoda o zřízení pražské diecéze-biskupství. Prvním pražským arcibiskupem se pak stal r. 975 saský benediktinský kněz Dětmar. Při tomto biskupství vzniká také škola katedrální při kostele sv. Víta na Pražském hradě. Písemná zmínka o ní je však až z roku 1068. Za vlády Přemysla Otakara dosahovala škola takových kvalit, že měla žáky i ze sousedních zemí. Podobná škola byla roku 1068 zřízena králem Vratislavem II. i na Vyšehradě a roku 1073 v Olomouci. Katedrální školy byly zakládány biskupem při jeho sídle (cathedra) a byly určeny pro výchovu světských kněží (diecézních). Učitelé a žáci se zde museli řídit pravidly (kánony) a kněží při těchto školách se nazývali kanovníci. V čele školy stál scholastikus a jemu byl podřízen rektor. Zpěvu učil cantor (cantare - zpívati). Později na těchto školách mohli učit i laici (nekněží) . Vykonyvali tuto činnost za velice skromnou peněžní odměnu od kněží a museli si tak ještě přivydělávat různými pracemi a službami v kostelích.²⁶ Benediktini se jednoznačně snažili vzdělávat nejen své kněží, ale dbali o elementární vzdělávání např. chudých dětí.

Posláním řádu sv. Benedikta z Nursie byla práce a modlení. Za jistý druh modlitby považovali benediktini i práci. Podle polohy kláštera a dispozic bratří šlo o práci manuální, v duchovní správě a ve školství. Toto učení měli za úkol rozšiřovat i mezi lidmi.

Z této skutečnosti můžeme předpokládat, že i ostrovští mniši šířili vzdělávání v širším okolí kláštera.

²⁵ ŠTVERÁK, Vladimír, Milada ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, skripta pro posluchače husitské teologické fakulty UK. ISBN 382 -179 -97 s. 27

²⁶ Tamtéž s. 30

V 9. a 10. století benediktinští kněží zakládají při svých kláštorech v Čechách školy, které mají v oblasti vzdělávání velmi dobrou pověst. Jsou školy klášterní.²⁷

V Evropě jsou zřizovány už od 6.stol. U nás jsou to kromě našeho ostrovského kláštera školy při kláštorech v Praze na Břevnově, v Broumově, v Rajhradě, Na Hradisku u Olomouce, v Třebíči na Moravě. Tyto středověké školy se dělily na vnitřní (scholae claustrales), kde byli vychováváni tzv. obětovanci a zaslíbenci mnišskému životu (pueri oblati = poslušní hoši), tedy chlapci do devíti let a vnější (scholae exteriores), které bývaly umístěny mimo klausuru. Tam byli vzděláváni chlapci z urozených rodů, kteří se později chtěli věnovat světskému povolání.²⁸ Zde se prvořadě vyučovalo latinské gramatice.

Dalším typem škol, které postupně na našem území vznikaly, byly školy farní, které se staraly o elementární vzdělání. Přesný počet těchto škol není znám. Farní školy byly též známy jako školy víry a kromě elementárního vzdělávání se zabývaly výukou víry. Rozdělovaly se na chlapecké a dívčí. Jako vyučující zde byli měšťané a vyučování bylo zpoplatněno. V době vlády Karla IV. bylo v Čechách více než dva tisíce far.

Farní školy však byly zřízeny v Praze a pak jen v některých královských městech. Kromě Prahy se nejstarší farní školy nacházely i v Kutné Hoře, Plzni, Hradci Králové, Mladé Boleslavi, Rakovníku, v Olomouci, Brně, Jihlavě a ve Velkém Meziříčí. V druhé polovině 14. století bylo farních škol dvacet. Z toho jedenáct na Starém Městě, sedm na Novém Městě, na Malé Straně jedna a na Hradčanech také jedna.

Prahu, jako centrum vzdělanosti můžeme tedy zařadit mezi nejpokrokovější města v celé Evropě. Např. ve Vídni a Norimberku byly v té době takové školy pouze čtyři.

Na Slovensku se mezi nejstarší školy řadí škola kapitulní v Nitře z roku 1111 a také jsou známy zprávy o kapitulních školách v Bratislavě a na Spiši. O klášterních školách na území Slovenska neexistují relevantní záznamy.

Nejstarší farní škola na Slovensku z roku 1378 se nacházela ve Váradu.²⁹

²⁷ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl .n., 1899.s.578

²⁸ VÁŇA A KOLEKTIV, Josef. *Dějiny pedagogiky*. Vydání 4. (upravené). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1963, ISBN č. 34 -34 -04 s. 33

²⁹ Tamtéž

V poslední třetině 18. století nastaly v českém školství podstatné změny. V první řadě se školních záležitostí ujal stát. Byla zavedena všeobecná vzdělávací povinnost pro děti poddaných a byly pro ně zřízeny zvláštní školy.

Otázkou je, proč takové změny nastaly. Důvodem změn v českém školství byla především ekonomická stránka škol. Rakouská monarchie si začala uvědomovat, že ve vzdělanosti a vědění je síla moci, a to i moci ekonomické. Negramotní poddaní brzdili stát v jeho vývoji. Proto vyvstala potřeba rozšiřovat vzdělanost nejen mezi vyššími vrstvami, ale začít postupně vzdělávat i ty nejnižší a nejchudší vrstvy lidu.

Jak uvádí Kasper „*Cílem tzv. osvícenských reforem a osvícenské vlády panovníka bylo zvýšení blaha obyvatel státu a jejich života.*“³¹ Každodenní život v monarchii se začíná měnit. Marie Terezie chtěla docílit především posílení moci státu a oslabení moci církevní, což se jí i poměrně úspěšně dařilo naplňovat. Významným rozhodnutím bylo nařízení, které přišlo roku 1773 a rozhodlo o zrušení jezuitského řádu. Později však byl řád opět obnoven a do Čech se vrátil v roce 1853. Předchozí moc však už nezískal.

³¹ KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Vydání 1. Praha 7: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978 – 80 – 247 – 2429 – 4 s. 83

3 Přehled a poměry v davelských školách

3.1 První škola v Davli a vzdělávání do počátku 20. století

Od středověku do 18. století bylo elementární vzdělávání výhradně v rukou církve. Po zrušení jezuitského řádu nastalo období, které vytvořilo podmínky pro reformaci školství. Neomezený vliv církve byl částečně omezen tereziánskými reformami, které přinesly i zřízení tzv. povinné školní docházky, určené pro děti od 6 - 12 let věku. Všeobecný školní řád zavedla Marie Terezie roku 1774. Čtyři roky poté vzniká v Davli v první škola, zřízená při faře u svatého Kiliána. Místnosti na vyučování byly najaty od obce a ve škole prý tehdy vyučovali vysloužilci, kteří kdysi na vojně pochytili něco málo z trivia.³³ Jinde je zase uvedeno, že staré latinské zápisy, uložené na matrikách klášterních panství (Líšnice, Slapy), svědčí o tom, že někteří učitelé byli vybíráni kvalitně. Alespoň tedy s přihlédnutím k dobovým zvyklostem. To konečně dokládá zápis učiněný r.1745 v Líšnici tamním farářem. Zápis v úmrtní matrice říká o učiteli Laurentinu Zajíčkoví toto : „*Člověk příkladný, učitel dovedný a dobrý*“, a že „*mluvil a psal hbitě latinsky*“.³⁵

Škola v Davli se už od začátku potýkala s mnohými nesnázemi. Její vybavení a zázemí bylo velmi nedostatečné a tak hrozilo její uzavření. V té době neměla obec zájem školu dotovat ani vrchnost nepřispívala. Školu museli po určitou dobu financovat i jednotlivci. Jedním z prvních učitelů v davelské škole byl František Kalivoda. Dalším učitelem v davelské škole byl Martin Samek, který však zemřel krátce po jmenování. S výstavbou samostatné školní budovy se začalo v roce 1816. Byla pouze přízemní, jednotřídní a učitelem se stal František Samek, syn Martina Samka. Budova se nacházela na místě dnešního úřadu městyse Davle.

³⁴ Pamětní kniha městyse Davle

³⁵ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl.n.,1899. s. 540

Oba učitelé Samkovi prý byli vysloužilí vojíni. Dalším učitelem na davelské jednotřídce se stává František Svoboda. Prvním legitimním, ustanoveným učitelem, s vysvědčením o způsobilosti výkonu učitelského povolání, byl od roku 1835 Josef Seifert. Vyprávělo se, že tento učitel byl dokonalý, ovládal umění vyučování a osvědčil se i jako dobrý hudebník. Na škole vyučoval do roku 1851, kdy mu bylo teprve 42 let. I když v té době se tento věk rovnal průměrnému věku dožití.

Roku 1844 byl k Davli přiškolen (přidán ke škole) i Petrov. V těchto letech navštěvoval zdejší školu také známý zdejší rodák Matěj Liška, narozený 29. prosince 1835 v čp. 27. Z článku Františka Heřmana, který byl uvedený v zdejším tisku se uvádí citát z osobních záznamů pana Lišky: „Šlo mě (dosl.) na šestý rok, když jsem byl dán do školy. Škola v Davli byla tehdy dvoutrídni o jedné místnosti, ve které vyučovali, jak se tehdy říkalo kantor a jeho pomocník.

Žáků byla plná školní světnice, co se žáků nevešlo do stolic (škamen) museli buďto státi nebo seděti po zemi. Ráno až poledne bylo slabikování a čtení, k tomu z hlavy počítání, náboženství. Odpůldne psaní a psané počty, jež se tehdy nazývaly

„ajmolanc“. Malá adice, velká adice (patrně násobilka, pozn. pis.) suprace, multiplikace, divize, legudadetry. Za poledne a při počtech opravoval a nová pera dělal učitel z husích brků, které si musel školák z domova přinésti a to tak, že za dvě udělaná pera musel odvésti učiteli jeden husí brk.“³⁶

Davelský písmák v článku dále vypráví, jak měl učitel těžkou práci, protože v tu dobu docházeli do školy žáci z mnoha okolních obcí. Výchovným prostředkem bylo opisování textů a tělesné tresty rákoskou. Tehdy byla ustanovena docházka do školy od 6 do 12 let věku. Matěj Liška pokračuje: „Čtení a psaní byla jen švábina a dvakrát do roka psala se fraktura – rovnající se trochu nynější latince. Vychodiv v šestiletý čas školy, z které jsem byl s prospěchem propuštěn, ač pro rozpustilost mnoho nepočítaných prutem jsem obdržel, počítal jsem se již svobodným a nastoupil jsem co pohůnek k volům ...“³⁷

³⁶ HEŘMAN, František. Davelské školství před 130 lety. *Časopis Soutok*. 1974, duben, č.41, s. 3 DOI: č.j.53/70.

³⁷ Tamtéž

Ve starých záznamech se uvádí, že koncem 18. století docházelo do školy v Davli 322 žáků o které se ve čtyřech postupných třídách staralo celkem 5 učitelů. Tedy jeden řídicí učitel, jeden učitel, jedna učitelka, dva podučitelé, jedna industriální učitelka.

Na základě říšského zákona vydaného v roce 1867 přebírá veškeré řízení vyučování stát.³⁸ Stejně tak další říšský zákon z roku 1869 (viz obr. Příloha č...) ustanovuje pravidla pro vyučování ve školách obecných. Paragraf jedna tohoto zákona stanovuje toto: „*Školy obecné zřízeny jsou k tomu, aby děti v mravnosti a nábožnosti vychovávaly, ducha jejich vyvíjely znalostí a zručností, jichž mají k dalšímu vzdělávání v životě zapotřebí, jim poskytovaly a byly základem, by se z nich stali hodní lidé a občani.*“³⁹ Tímto zákonem byla také upravena a prodloužena povinná školní docházka z šesti na osm let.

Za zmínku stojí i další vývoj v Davli, kdy se předsedou školní rady stává rodák z Davle, rolník Josef Liška. Tím, že právě on byl zvolen na toto, v té době tak odpovědné místo začíná akcelarovat další vývoj školy. V roce 1884 začíná na jeho popud výstavba přístavku druhé třídy. Obec ji pořizuje za celkem 2484 zlatých. Pro představu, jak velký zásah do rozpočtu obce to byl, zde uvádím údaje z publikace, která vysvětluje hodnotu zlatých.

Průměrná mzda v roce 1883	Příjem měsíčně
úředník	25 zlatých
zedník	35 zlatých

Tabulka 1: Průměrná mzda v roce 1883.

Zboží	Množství	Ceny rok 1863
pšenice	100kg	4,30 - 6 zlatých
žito	100kg	4 - 5,2 zlatých
brambory	100 kg	1,9 zlatých

Tabulka 2: Převod zlatých, rok 1883.

³⁸ TAUCHEN, Jaromír - SALÁK, Pavel. Říšská sbírka zákonů, Moravská sbírka zákonů (1849-1918) - virtuální knihovna [online]. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 2013-03-11]. Elportál. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/elportal/?id=871314>>. ISSN 1802-128X.

³⁹ Tamtéž

Zboží	Množství	Cena v roce 1883
máslo	1 kg	1,07 zlatých
mouka	1 kg	0,21 zlatých
sádlo	1 kg	0,71 zlatých
rýže	1 kg	0,18 zlatých
víno	1 litr	0,15 - 0,30 zlatých
košile	1ks	1,45 - 2,75 zlatých
kalhoty	1ks	4 - 9 zlatých
pánský oblek	1ks	14 - 16 zlatých
kabát	1ks	11 - 25 zlatých

Tabulka 3: Ceny zboží v roce 1883⁴⁰

V následujícím roce bylo rozhodnuto o zřízení dalších tříd. Měly být nejméně čtyři. Tenkrát navštěvovalo první třídu 129 a druhou třídu 151 dětí. Mnoho dětí mělo dojednání úlevu od školní docházky a to hlavně v době, kdy se muselo pracovat na poli, tudíž některé děti navštěvovaly školu pouze v zimě. V roce 1882 bylo nad školu přistavěno poschodí a zřízena třetí třída. Obec byla vyzvána k postavení další třídy. Narychlo byly tehdy najaty prostory mimo školní budovu, a to v jedné místnosti u Dvořáků v Davli č.p. 37. V roce 1892 odchází na odpočinek dlouholetý řídící učitel Karel Opatrný.

Jak jsem zjistila ze záznamů v kronikách i regionální literatuře, byl tento učitel zřejmě velmi váženou osobou nejen v Davli, ale i v Praze. Zejména v obci Smíchovské, pod kterou ostatně davelská škola tehdy patřila.

V publikaci sepsané místními učiteli jsem našla záznam o tom, že v roce 1872 byl učitel davelské školy František Opatrný zvolen do c.k. okresní školní rady na Smíchově jako zástupce učitelstva.⁴¹ Můžeme tedy soudit, že někteří učitelé z malé vesnické školy se těšili veliké vážnosti i daleko za hranicemi spádových obcí a osad.

⁴⁰ SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 1997, 420 s. ISBN 80-210-1734-1. s.314

⁴¹ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl .n., 1899. s. 570

Původní školní budova, která stála na místě dnešní budovy úřadu Městyse Davle byla na konci 19. století v dezolátním stavu. Učebny byly přeplněné a vyučování v nich tedy bylo velmi nekvalitní. Dochází proto k výstavbě nové školní budovy v roce 1899. Výstavbu dostal na starost stavitel Antonín Humhal z Mníšku pod Brdy. Obec za výstavbu jednopatrové budovy zaplatila částku 16 357 zlatých. Na konci 19. století měla tedy Davle novou, obecnou pětiletou školu.⁴²

Abych v mojí práci zobrazila celkový přehled o poměrech a změnách, které se týkají naší školy, musím zde uvést i poznatky a zjištění o hmotném postavení učitelů v Davli a okolí. Bohužel z doby vzniku první školy, tedy v 18. století existuje jen velmi málo relevantních záznamů.

Celkem jasný obrázek o poměrech v Davli jsem si však udělala z prepisů farních záznamů z blízké obce, které jsou uvedeny v publikaci *Smíchovsko a Zbraslavsko*. Ve farní pamětní knize na Zbraslavi je dochován zápis z 1. února 1754, který dokládá povinnosti kantora Františka Hesche, který byl na tuto funkci přijat do školy při chrámu páně svatých Petra a Pavla ve Slapech. Mezi jeho základní povinnosti patřilo vést ctnostný a příkladný život a žáky vést k bázni boží a vyučovati je triviu a muzice.

Zajímavé jsou i další požadavky na učitele: „*Těž bez důležité příčiny v čas učení od nich neodcházezi, ve škole žádných schůzek k neobyčejnému pití netrpěti, ani žádnému darebnému tlachání ani nectným písničkám jak od domácích, tak příchozích místa nedati, též také se jemu přikazuje aby ani vlastních, ani jiných dítek do hlavy netloukl, za uši, též za vlasy netahal, neb skrze takové trestání mnozí o život přišli a mrzáci učiněny jsou.*“⁴³

Používání metly v případech odůvodněných mu ale příkaz všele doporučoval.

⁴² Pamětní kniha městyse Davle

⁴³ HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl .n., 1899. s. 502

Bylo mu také ukládáno, že jakmile by se dozvěděl o nějaké kacířské literatuře, tak jeho povinností bylo tuto skutečnost bez prodlení ohlásit farářovi. Při splnění podmínek měl nárok na: „Ročně peněz hotových (které se jemu za pomůcku Vrchnosti patřící pasírují) od podaných Quartaliter složené býti má 20 zl., Piva starého....dva sudy, Gečmene...7., 3.. máz., Na sv. Petra a Pavla pro muzikanty.. piva 1 vědro, žita ...7str., pšenice...1 str., másla...1š liber, segra...10 liber, soly ... 40 žejdlíků. Z každý várky patok 1 vědro. ⁴⁴

Na konci 19. století se učitelům o mnoho lépe nevedlo, což dokládá záznam, davelského definitivního učitele Františka Opatrného, ze sedmdesátých let 19. století.

„ Co se hmotného odměňování učitelů týče, byl náš stav velice smutný, ba někdy prabídný, neboť tu člověk nevědě l, zač tu mizernou mzdu dostává, jestli co peprně zasloužený žold nebo za cesty a poklony, když učitel dostával sobotáles, ale peníze žádné“ ⁴⁵

14. května 1869 bylo velkým říšským (květnovým) zákonem upraveno i hmotné zajištění učitelstva. Což mělo samozřejmě vliv na profesní nároky a zkvalitnění vzdělání učitelů. Dosavadní preparandy nahradily učitelské ústavy pro vzdělávání učitelů. Učitelé měli začít dostávat pravidelný plat. Trvalo však ještě mnoho let, než začalo být toto rozhodnutí plně respektováno.

Podle záznamů z literatury (*Smíchovsko a Zbraslavsko*) bylo v roce 1869 z 62 škol okresu Smíchovského zařazeno celých 42 do V. platové třídy, což byla v té době nejnižší platová třída na obecných školách. Tabulka platů ⁴⁶ uvádí pět platových tříd ročního služného, podle rozdělení obcí. Dále tabulka dělí služné pro učitele a učitelky od 800 zl. Až po nejnižší V. platovou třídu s 500 zl. Ročně a dále na roční služné pro podučitele a podučitelky od 550 zl. ročního služného v I. platové třídě po 400 zl. v V. platové třídě.

Z těchto záznamů vyvozují velkou snahu o reformaci českého školství, kterou začala Marie Terezie a ve které úspěšně pokračoval její syn František Josef I.

⁴⁴HANSL, František, *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl .n., 1899. s. 502

⁴⁵ VANČURA, Karel. *Davle u Prahy: minulost a současnost*. 1. vydání. Davle: obecní úřad v Davli ,1995. ISBN 80 - 902615 - 3 - 1. s. 48

⁴⁶HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl .n., 1899. s. 593

3.2 Škola a školství v letech 1900 - 1938

K úplnému dokončení a kolaudaci nové školní budovy dochází 12. října 1900.

Vyučovat se zde začalo o dva týdny později, až po nastěhování veškerého nábytku z původní školní budovy. Řídící učitel Karel Podzemský odešel 1.1.1908 na školu do Břevnova.⁴⁷ 1.1.1909 se řídícím učitelem stává František Hnilica.

Na svatou Annu, 26. července roku 1914 došlo k vyhlášení války Srbsku a začala částečná mobilizace. Skleslá nálada celého národa se samozřejmě promítla i do života davelských občanů a žáků školy. 31. 7. 1914 už je vyhlášena mobilizace všeobecná.

Rodiny se rozpadaly a děti zůstávaly bez otců. Museli narukovat i zdejší učitelé. Rukuje Antonín Čejka, František Hartman, Josef Červenka i řídící učitel Nachtman. V pamětní knize jsem našla záznam o jeho příkladném chování v době mobilizace. V obci byly nařízeny soupisy potravin a hospodaření se zásobami, o což se postaral právě řídící učitel.

Píše se že: „Byl velmi mírný a rozumný.“⁴⁷

Vydávaly se lístky na potraviny tzv. „chlebenky“, „cukřenky“, „moučenky“ atd... V roce 1915 si rozpočet školy vyžádal navýšení o 30%. Začátkem roku 1916 se z Davle stěhuje otec spisovatele Vladislava Vančury, Václav Vančura.

Po císaři Františku Josefovi I. nastoupil na trůn Karel I. a lidé doufali, že válka bude už brzy ukončena. V tomto roce je velký hlad. Lidé z Davle jezdili i velmi dlouhé cesty pro trochu základních potravin a měli strach, že jim to, co si složitě sehnali, ještě bude odebráno. Potravinové lístky jim nestačily. Děti měly stále hlad. Začala epidemie španělské chřipky, na kterou umírají i někteří davelští školáci.

Dne 28. října však přišla do Davle zpráva o vytoužené samostatnosti národa⁴⁸

Paměti uvádí: „*Městem procházela hudba. Lid, učitelstvo a školní dívky se shromáždily a svoláno bylo: „Národe Československý, tvoje dlouholeté přání se vyplnilo, jsi samostatný, hled' si své odvahy uchrániti.*“⁴⁹

Jako velmi důležitý mi přišel i záznam v Pamětní knize městyse Davle z roku 1919, kdy se v Davli zformoval svazek 13 obcí, jehož zájmem bylo zřízení měšťanské školy. Tento svazek měl později velký význam pro její skutečné zřízení.

⁴⁷ Pamětní kniha městyse Davle s.36

⁴⁸ Tamtéž s. 64

U školy byl dne 28. října 1920 odhalen pomník padlým hrdinům z 1. světové války. Je postavený na školní zahradce, dnes již zaniklé. Pro učitele i děti je velmi důležitá další událost, když 10.6. 1920 projížděla městečkem na parníku státní delegace v čele s prezidentem T.G. Masarykem. Záznamy uvádějí, že z žáků naší školy, kteří pro něj připravili hudební produkci si všiml a oslovil zvláště malého bubeníka, Antonína Hřebíka. Prezident Masaryk však o Davli nemluvil s nadšením, protože se o naší krajině vyjádřil, že je mrtvá, bez života.⁵⁰

V roce 1921 je v budově obecné školy zřízena škola živnostenská, kde vyučuje i většina učitelů z obecné školy. V roce 1920 je do soustavy lidového vzdělávání uveden Malý školský zákon, který si na rozdíl od říšského zákona neurčoval za prvořadý cíl a úkol pouze výchovu poslušného občana. Tento zákon však nebyl striktně dodržován a říšský zákon z roku 1869 tak prakticky zůstal v platnosti až do roku 1948. Plošně však zavedl do škol nový předmět „občanská nauka a výchova.

O zavedení nových předmětů do davelské školy se dozvídáme i díky zmínce ve školní kronice. Ta ale uvádí tuto změnu až na začátku školního roku 1923/24.

Kromě předmětu „*občanská nauka a výchova*“ se ještě nově zavedl předmět „*ruční práce výchovné*“, kterému byla věnovaná velká pozornost.

Cituji : „...*tomuto předmětu bylo nutno věnovati větší péli, neboť předmět ten, co úplně nový, vyžadoval náležité přípravy. Učitelé na měsíčních poradách pravidelně o zkušenostech, v tomto předmětu nabytých rozmlouvali a radili se, jak by účelně vyučování v tomto ohledu zařídili.*“⁵¹ Na školách tedy i tehdy existovalo seskupení, které plnilo stejnou funkci jako naše dnešní metodické sdružení.

⁴⁹ Pamětní kniha městyse Davle s. 69

⁵⁰ Pamětní kniha městyse Davle s. 64

⁵¹ Tamtéž s. 47

V roce 1925 pod vedením sl. Josefy Dvořákové, z okresního školního výboru na Smíchově přijíždí do školy na hospitaci 14 učitelů z Podkarpatské Rusi. V kronice ⁵² je vlepen výstřižek zřejmě z místního tisku, který detailně popisuje celý průběh návštěvy i to, jak celé městečko žilo touto událostí.

V tomto roce začalo také vyučování německého jazyka. Vyučovalo se tak, že společně probíhala výuka žáků IV. a V. třídy, v jednom oddělení, a to tři hodiny týdně. Vyučování bylo nepovinné, ale závazné pro všechny přihlášené žáky. Vyučování vedl definitivní učitel František Hartman, za odměnu 300 zl. ročně. Náboženství římskokatolické vyučoval farář Martin Kaufner ze sv. Kiliána 2x týdně po 2 hodinách.

V březnu 1926 odešel do výslužby. Od 1. dubna získala farnost svatého Kiliána nového faráře, pana Františka Šimona. Škola tak získala nového učitele katolického náboženství.

V Pamětní knize městyse Davle je i záznam, který nasvědčuje tomu, jak stále ještě významné byly v té době církevní zvyky pro některé děti i život školy. ⁵³

V roce 1927 byly děti katolického vyznání biřmovány přímo pražským arcibiskupem Dr. Františkem Xaverem Kordačem. Byl pověstný svou mimořádnou skromností. ⁵⁴

Náboženství československé vyučoval pan farář Václav Šťastný ze Zbraslavi. Vyučovalo se ve dvou odděleních dvě hodiny týdně, až do nařízení z května 1926, kdy se muselo vyučovat tři hodiny týdně. V roce 1927 se v Davli vyučovalo v čtyřtřídní škole obecné, ke které byly přiškoleny obce a osady Sloup, sv. Kilián, Měchenice a Sázava. Počet dětí byl 175. Na škole vyučoval řídící učitel Jan Nachtman, učitel František Hartman, František Boudník, Josef Kanta a učitelkou byla Marie Petříková. Na živnostenské škole, která byla ve stejné budově vyučovali všichni jmenovaní učitelé. Dále na školu docházel ještě pan Karel Tenč z davelské továrny MALMO. Kreslení vyučovaly místní švadleny a odbornou nauku pí. Růžena Taberová ze svatého Kiliána. Živnostenská škola měla 94 učňů a hospodářská škola lidová, která také sídlila v budově školy obecné, měla dalších 20 chovanců. Z těchto čísel nutně vyplývá potřeba dalšího rozšíření školy.

⁵² Kronika školy obecné s.13

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Arcibiskup prof. ThDr. PhDr. František Kordač. (*11. ledna 1852 , zemřel 26. dubna 1934), arcibiskup a primas český .

O přístavbě se začíná hovořit, ale realizována byla až o několik let později.⁵⁵ O 2 roky později, tedy v roce 1929 má obecná škola smíšená již 5 tříd a celkem 196 dětí. V Davli vzkvétalo nejenom školství, ale lidé se začínají rozvíjet i v jiných směrech. Roste potřeba vědění, v kronice se píše o velkém rozšiřování čtenářské obce. Zastupitelé schvalují nákupy nových knih do knihovny. Z pramenů mě zajímaly i informace o čtenářské gramotnosti dětí a občanů Davle. Našla jsem několik záznamů o doslovném rozkvětu čtenářství v obci i mezi školní mládeží. V roce 1927 zastupitelstvo městyse objednalo u truhláře Snopka z Hvozdnice novou skříň na knihy za 2050,- korun a starou koupila místní školní rada za 600,- korun do sborovny.⁵⁶ Knihovnu v Davli opatrovala „Osvětová komise“ a tu vedl učitel František Boudník. Knihy se půjčovaly ve středu. Knihovna vlastnila celkem 621 knih. Dospělých čtenářů ale začalo ubývat, protože v každé domácnosti se tehdy četl některý denní list. Nejvíce Večerník Českého slova.⁵⁷

Obec ale mohutně vzkvétala i v jiných oblastech. V tu dobu se je založeno mnoho spolků. Ekonomická situace Davle tehdy umožňovala rozdělovat své finanční přebytky mezi ně. Zajímavé je, že tradice některých spolků se udržela až do dnešní doby. V třicátých letech dvacátého století fungují v Davli tyto spolky:

Sbor dobrovolných hasičů v Davli

Tělocvičná jednota Sokol v Davli

Podpůrný spolek Vltavan V Davli

Družina válečných poškozených

Sdružení agrárního dorostu

Společenstvo smíšených živností

Krejcarový spolek ku prospěchu chudé mládeže školní

Severočeská jednota v Davli

Fotbalistický klub v Davli

Odbor Vltavského komitě v Davli v obci a okolí.

⁵⁵ Pamětní kniha městyse Davle s. 94

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Pamětní kniha městyse Davle s. 106

V roce 1929 byly veliké mrazy, které ovlivnily celkový život občanů. Lidé nacházeli kolem řeky a potoků zmrzlá zvířata. Někteří žáci nemohli chodit do školy. Několikrát bylo přerušeno školní vyučování.

Na konci roku 1930 měla obecná škola smíšená šest tříd a všeobecná živnostenská školy čtyři třídy, lidová hospodářská škola jednu třídu.⁵⁸

Za zmínku stojí i významné události roku 1930, kdy je pro volbu do národního shromáždění zvolen místní řídicí učitel a kronikář Jan Nachtman a pro volbu do senátu zastupující učitel František Hartman. Na obecné vyučoval navíc definitivní učitel (učitel ve služebním poměru) Rudolf Obermajer a výpomocná učitelka Eleonora Martínková, dále výpomocný učitel Jiří Pobuda a industriální učitelka (učitelka ručních prací) Marie Petříková. Katolické náboženství stále vyučoval František Šimon, československé učitel Stanislav Meloun a českobratrské náboženství evangelický farář Otto Prosek.

V roce 1934-1935 začínal školní rok mimořádně až 3. září, protože 1. září byla sobota. Na obecné škole bylo 5 postupných tříd a při 2. třídě byla povolena „*pobočná třída*“⁵⁸, protože bylo do jednoho ročníku zapsáno celkem 65 dětí. Celkem tedy měla obecná škola v Davli 6 tříd. Na škole měšťanské bylo výnosem zemské školní rady v Praze povoleno, aby 3. ročník měšťanské školy byl otevřen od 1. září roku 1934. Ze školy měšťanské tak tohoto roku vyšli první absolventi. Do prvního a třetího ročníku bylo zapsáno více dětí, než tehdejší zákon povoloval, mohly být tedy zřízeny dvě pobočné třídy. Měšťanská škola v Davli tedy měla v roce 1935 celkem pět tříd.⁵⁹

Důležitou událostí i pro život školy byly volby do Národního shromáždění (do posl. sněmovny a parlamentu), které se konaly 19. května roku 1935, a také do zemského a okresního zastupitelstva, které se konaly 26. května roku 1935.⁶⁰ Volby se tradičně konaly ve školní budově a celý učitelský sbor i žáci byli do této významné události zapojeni. Třídy byly k tomuto účelu vyzdobeny a upravovalo se i okolí školy. Určitou předzvěstí nadcházejících nedobrych časů byl i fakt, že již v tomto roce jsou v Davli ve výsledcích voleb do zemského zastupitelstva zaznamenány 4 hlasy pro fašisty.

⁵⁸ viz. dnešní paralelní třída

⁵⁹ Kronika obecné školy s. 102 -103

⁶⁰ Tamtéž s.103

Ještě předtím, než došlo k velkému zlomu a ke změnám života celé obce i národa, narušila celkem poklidný život lidí zpráva o skonu prezidenta-osvoboditele T. G. Masaryka. Zemřel v úterý 14. září 1937 ve věku 87 let 6 měsíců a 7 dní. Celá škola se druhý den shromáždila v místní sokolovně a děti si vyslechly proslov ministra školství Dr. E. Franka. Celá škola měla poté 2 dny volna.⁶¹

3.3 Složitá cesta k otevření měšťanské školy v Davli

V roce 1930 přestává být dostačující kapacita tříd, a tak byla provizorně upravena nová třída z bytu řídícího učitele.

Aby mohla být zřízena škola měšťanská, muselo se rozhodnout o přístavbě dalších 2 tříd, které se staly místnostmi příští obvodové školy měšťanské.

Jak velká práce byla za dlouholetou snahou zastupitelstva, zejména velmi oblíbeného starosty Josefa Lišky a řídícího učitele Jana Nachtmana, dokládá dosti obsáhlý záznam v Pamětní knize městyse i ve školní kronice. Některé pasáže z té strastiplné cesty za zřízením školy měšťanské zde budu citovat, protože mi připadá velmi zajímavé, srovnat vývoj celé situace s dnešním vývojem a politickým děním okolo místních škol. Mám na mysli ucházení se o různé příspěvky a grantové dotace.

„.... V tomto roce bylo nařízeno „šetřiti“ – ale hlavně že naši sousedé, obec Štěchovice začala se ucházeti rovněž o zřízení měšťanské školy ve Štěchovicích, přičemž uváděny byly všeliké výhody obce této (hlavně terain) oproti nám - ovšem výhody problematické.“

„...Leč neúnavný a obratný náš starosta Josef Liška po složitém nezdaru vlivné osoby nesložil ruce v klín...“ ⁶²Kronikář dále popisuje, jak si pan starosta bral nejčastěji jeho, někdy Jeníka Pokorného a učitele Hartmana s sebou na jednání s vlivnými osobami. Doslova uvádí, jak vyhledávali společně nové přímluvčí v jejich věci. Jak bylo pro ně výhodou, že v létě do Davle přijížděl na letní byt pan okresní inspektor prof. Ferdinand Černý, jak znal místní mentalitu lidí a jejich přízeň ke škole. Znal i dobré spojení Davle s okolními obcemi a Prahou a další nesporné výhody pro zřízení měšťanské školy.

⁶¹ Kronika obecné školy s. 105

⁶² Pamětní kniha městyse Davle s. 135

V pamětní knize je vyjádřena vděčnost k tomuto člověku. Dále popisuje, jak získali postupně na svou stranu p. Dr. V. Roušu, který prosadil žádost u zemského výboru, a to tak, aby se otevření uskutečnilo ještě v roce 1932.

Zápis pokračuje.: „*V zemské školní radě získali jsme na svou stranu další dva, p. Dr. Jana Kvíčalu (referenta) a zemského inspektora p. Dra. Rudolfa Šindla.*“

Zdrcující pak byla zpráva, že sice k povolení otevření školy došlo, ale spisy někde úvazly. Zápis pokračuje.: „*Ihned jsme odjeli se starostou do Prahy a k intervenci ...okamžitě se nás ujal p. senátor J. Vechtr a ihned telefonoval v naší přítomnosti v ta místa, kde „akta“ uvázla a z jeho rozhovoru uvádím konečná slova: „ Pane presidente zemské školní rady... Davle má velikým nákladem vybudovanou školu měšťanskou, Davle má tuto školu zemským výborem již povolenou a má do školy té zapsáno 88 žáků. Čeká jedině na Vaše povolení, aby ji mohla 1. září otevřítí , oznamuji , nedojde-li k povolení to, dám celou tuto záležitost „před parlament“!*“⁶³

Řídící učitel popisuje, jak stál blízko pana senátora a slyšel tedy, co pan president odpovídá. Přislíbeno tedy bylo, že se škola může otevřít, ale z technických důvodů až od 1. října 1932. Tak se i stalo.

Tato událost byla pro Davli velkým svátkem a podle mého zjištění v pramenech i jistým historickým mezníkem v oblasti vzdělávání obyvatelstva žijícího v naší obci. Ve škole se konaly veliké přípravy, zdobily se třídy, ale i ulice v celém městečku. Bylo pozváno mnoho známých a vážených osob. Měšťanská škola byla slavnostně otevřena 2. října 1932.

Když konečně nastal slavnostní den, řídící učitel Nachtman zahájil celou slávu proslovem. „*Starosto, já opravdu nevím, jak bych se Vám odměnil za všechnu tu snahu, za tu obrovskou námahu , kterou jste pro otevření měšť. školy u nás podnikl a vykonal, nejraději bych objal tu Vaši moudrou a dobrou hlavu... když jsem skončil proslov k starostovi, viděl jsem, že slova má dotkla se té nejcitlivější struny dobrého a laskavého srdce našeho starosty a v jeho oku se objevily veliké slzy.....*“⁶⁴

⁶³ Pamětní kniha městyse Davle s.137

⁶⁴ Tamtéž s.137

Z tohoto vyznání lze cítit veliké lidství, hrdost a také vlastenectví tehdejších kantorů a lidí. Zažila jsem již ve své praxi mnoho takových sláv a proslovů, ale nikdy jsem tyto pocity z proslovů neměla. Řekla bych, že se tato národní hrdost a nadšení pro věc v naší společnosti pozvolna, až na některé výjimky vytrácejí. Myslím si, že je nutné nezapomínat a vážit si takových věcí, jako je smysl pro odpovědnost, vlastenectví, národní hrdost a pokládám za více než nutné toto vědomí v našich dětech pěstovat, posilovat a rozvíjet.

3.4 Škola a školství v těžkých dobách okupace

Školní rok 1938/39 začal neslavně ve středu 1. září 1938. Kronika školy obecné uvádí, že: „*Začátek školy byl normální, ale brzy práce ve škole byla rušena zprávami o politické situaci ve střední Evropě. Vzrušení vyvrcholilo, když 23. září bylo prezidentem republiky nařízena mobilisace - do 40 roků.*“⁶⁵ Druhý den ráno už byli všichni vojáci u svých pluků. Děti byly velmi vzrušené a nešťastné z odchodu svých otců a učitelé je museli tišit. Aby odvedli pozornost od tohoto neštěstí, nacvičovali s dětmi rychlé vyklizení školy. Po Mnichovské dohodě bylo nařízeno odevzdat Sudety a Československá armáda začala zabraná území předávat okupantům. Z území, které jsme museli postoupit Německu nastal příliv uprchlíků. Takto se do školy dostala i paní učitelka Marie Mačí z Rapšachu u Jindřichova Hradce a učitel Josef Suchan z Jiřetína u Mostu. Další vývoj politické situace postupoval velmi rychle. Dosavadní prezident republiky Eduard Beneš 5. října abdikoval a odjel do ciziny. Od 31. listopadu byl prezidentem jmenován dosavadní přednosta Nejvyššího soudu v Praze Dr. Emil Hácha.⁶⁶

V tomto roce dne 5. června, zemřel starosta obce Jan Pokorný. Školní děti byly bohužel i v tomto smutném roce postiženy různými chorobami, např. záškrtem, spalničkami, chřipkou a mnoho případů skončilo hospitalizací v nemocnici.

⁶⁵ Kronika obecné školy s. 140

⁶⁶ Tamtéž s. 140

Jak popisují davešské paměti, dne 13. června 1939 prezident Emil Hácha odjel do Berlína ke kancléři Adolfu Hitlerovi požádat o ochranu Čech a Moravy Velkoněmeckou říší. Od 15. března 1939 je zřízen Protektorát Čechy a Morava. Toho dne přijíždí Hitler na Pražský hrad a oficiálně je pojmenováno nové seskupení zemí jako „Protectorat für Böhmen und Mähren“.⁶⁷

V těchto těžkých dobách museli někteří učitelé uposlechnout výzvu a dobrovolně opustit školu a uvolnit svá místa nově příchozím učitelům. Jednalo se převážně o místa učitelek, které byly vdané a měly pracující muže. Mezi ně patřila také učitelka Eleonora Legerová – Martínková.

Kroniky bývají většinou poplatné době a nebylo tomu jinak ani v době války. Řídily se jasnými předpisy. Např. kronika začínající roku 1940 měla tento předpis vlepen hned v úvodu.

Školní a vyučovací řád z roku 1937 ustanovil §163 toto: „*Ze školní kroniky jsou vyloučeny všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací jednotlivců, kteří jsou ve styku se školou dále pochvalné nebo nepříznivé posudky o bývalých nebo nynějších poměrech a posudcích učiněných školními úřady.*“⁶⁸

Z dobových zápisů v kronikách a pamětních knihách jsem se také v každém z popisovaných období dozvídala o tom, jak se ve školách slavila různá výročí a jaké akce se konaly v souvislostech těmito oslavami. Zápisy v kronikách se přirozeně stále opakují a protože kroniky, jak jsem již uváděla, byly jedním z hlavních dokumentů, musely být zápisy v nich nekritické a loajální neboť byly často předkládány inspekčním i jiným nadřízeným orgánům.

Jestliže se zde zabývám celkovým přehledem školství v Davli, musím zde uvést i otevření první školy mateřské v Davli. Škola byla otevřena 1. září roku 1940 a její první učitelkou byla Ludmila Kopalová. Vyučovalo se v přízemí školní budovy.

Měšťánská škola byla za války přejmenována na školu hlavní.

⁶⁷ Pamětní kniha městyse Davle s. 197

⁶⁸ Úvodní strana Kroniky školy obecné z roku 1940/41

V roce 1941/42 navštěvovalo obecnou školu v Davli celkem 191 dětí z různých obcí a osad. V tabulce uvádím pouze souhrnné počty žactva.⁶⁹

Davle	Sloup	Měchenice	Sv.Kilian	Sázava	Oleško	Trnová	úhrnem
85	27	35	18	17	8	1	191

Tabulka 4: Souhrnné počty žactva

Další strana kroniky popisuje začátek školního roku dne 1. září roku 1941. Děti se tohoto roku sešly ve škole stejně jako v předchozích letech. Třídní učitelé museli v zahajovacím proslovu dětem připomenout a zdůraznit význam nynější doby, význam soužití s německým národem v Říši a připomenout dětem odznaky Říše a jejich chování k nim. Dále s dětmi nacvičili, jak se chovat při leteckém poplachu. Toto cvičení dostalo název:

*„Poplach společný se školou hlavní.“*⁷⁰

Od 4. listopadu 1941 bylo vyučování omezeno jen na 2 dny v týdnu pro nedostatek uhlí. Další 2 dny v týdnu si děti pouze docházely pro úkoly. V tomto roce musí všichni učitelé dokládat svůj arijský původ. 21. října 1941 se všichni učitelé museli přihlásit do Českého svazu pro spolupráci s Němci. Přibývají další a další omezení. Děti davelských Židů nesměly školu dále navštěvovat. V Davli byla celkem početná židovská komunita, dokonce zde Židé měli i svojí synagogu. Děti se musely seznamovat s hymnami Říše, na škole probíhá kurs německého jazyka pro učitele okolních škol. Ve škole je zřízen protiletecký kryt. Škola prochází velmi těžkým obdobím.

Dne 14. 12. 1943 je zavedeno úřadování ve školním okrese Praha – venkov – jih pouze německé. Zároveň byly zrušeny školní rady. Dne 11. ledna 1943 byly místnosti obou škol zabrány pro Waffen – SS. Bylo zavedeno pouze úkolové vyučování. Některé děti odešly do škol na Zbraslavi a v Modřanech.⁷¹

⁶⁹ Část tabulky – Počet dětí podle bydliště, Kronika školy obecné z roku 1940/41 s. 10

⁷⁰ Tamtéž s. 12

⁷¹ Tamtéž s. 14

Pomůcky a movitý majetek školy byl uschován po půdách hostinců a občanů a vyučování probíhalo v davelských hostincích: u Dvořáků, Pokorných, Bendů a také ve Vltavance. Děti seděly u stolů hospod nebo v přinesených školních lavicích. V noci hospody normálně fungovaly. Ve dne se ve vedlejších místnostech čepovalo a vyučování bylo stále narušováno hlukem. Od 1. září 1943 začali žáci vyšších tříd chodit na vyučování do Měchenic, kde se také vyučovalo v místních hostincích. Když došlo k náletu, opouštěli žáci učebnu a rozběhli se schovat někde venku. Po ukončení náletu se opět vrátili zpět. Kryty v hostincích nebyly vybudovány. V domě nad „Laubovnou“ byla zřízena škola pro 24 dětí německé národnosti nebo ze smíšených manželství.⁷²

1. 2. 1943 se novým ředitelem měšťanské školy stává Jan Novák, významná osobnost, která bude svoji funkci vykonávat celých 21 let a 7 měsíců. 20. dubna 1944 byla uskutečněna oslava 55. narozenin vůdce A. Hitlera, děti i učitelé museli vyslechnout rozhlasový pořad na toto téma. Pořad byl zčásti v němčině. Německý jazyk se vyučoval už od 1. třídy školy obecné a kroniky uvádějí, že davelští učitelé se snažili žákům tento jazyk znechutit.

V této době si již všichni přáli konec války a také ho cítili. Němci byli stále nervóznější a někteří vojáci SS se dokonce snažili vloupat do ředitelny školy. Kronika školy obecné popisuje tušení všech obyvatel, že se blíží konec války. I vojáci SS, kteří byli ubytováni ve škole, poslouchali ilegální rozhlas. Na denním pořádku byly nálety. O blížících se změnách svědčil i příliv dětí z Prahy. 5.května 1945 se učitelé dozvídají o povstání v Praze a osvobození. Davle však byla však obklíčena. Okupanti rozmístili okolo obce 14 kulometných hnízd. V Davli se střídalo a zahynuli 4 občané. Od 5. do 22. května měly děti volno a celá Davle slaví příchod Rudé armády. Zápis v kronice měšťanské školy popisuje tento okamžik takto: *„Když slavná Rudá armáda v květnových dnech vstoupila do Davle a celého okolí, našla v naší mládeži veliké obdivovatele a miláčky.... Slunce zářilo a příroda hýřila květy. Tyto chvíle prožité s bratrskými představiteli slovanského národa se zapíší trvale do dětských duší.“*⁷³

Druhá světová válka skončila.

⁷² NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle*. Davle: Místní národní výbor, 1975. s. 38

⁷³ Kronika měšťanské školy – zápis z roku 1944/1945, strany zde nejsou očíslovány

3.5 Škola za vlády jedné strany

Pamětní kniha městyse Davle byla roku 1941 odevzdána německým úřadům a nezapisovalo se. Nové poválečné zápisy začínají obhajobou posledních zápisů kronikáře Nachtmana, které oslavovaly rozhodnutí a nepopulární kroky prezidenta Háchy a vyzdvihovaly význam spolupráce s Němci. František Hartman v září roku 1946 hovoří o velkém češství jeho předchůdce – kronikáře a odůvodňuje jeho zápisy strachem z toho, že budou Němci číst jeho záznamy. Jeho syn byl totiž v té době vyšetřován gestapem. Dále uvádí jako omluvu stáří bývalého pana učitele. Tento záznam je důležitý proto, aby veřejnost dovedla posoudit důvody, které v tak těžké době vedly lidi k určitým, pro ostatní možná těžko pochopitelným krokům. František Hartman, řídící učitel obecné školy a kronikář obce popisuje a doplňuje zpětně válečné události, které nemohly být zaznamenány.

V roce 1948 složil prezident Beneš svoji funkci a novým prezidentem byl zvolen jediný kandidát, tehdejší předseda vlády Klement Gottwald.

Nový školní rok 1948/49 začal netradičně až 30. září, protože se celým okresem začala šířit dětská obrna. 3. září zemřel v Sezimově Ústí prezident Eduard Beneš.

V Davli byla uspořádána tryzna, na které promluvil ředitel školy František Hartman.

Brzy po osvobození o prázdninách v roce 1945 až do října 1945 hostila Davle ve škole děti Lužických Srbů. Vznikla zde mnohá přátelství. Vyučování je organizováno podle nových učebních osnov a obecná škola se od 1. září 1948 přejmenovala na školu národní.

Děti byly zapsány do pěti tříd, ale počátkem září se tento počet zredukoval na třídy čtyři.

Důvodem pro toto opatření bylo dočasné suspendování a vyšetřování učitele Bohdana Chvátala. O důvodech vyšetřování jsem se v kronice nedočel. V několika třídách jsou zřízeny tzv. doučovací skupiny pro opožděné děti.⁷⁴

⁷⁴ Kronika obecné školy z roku 1941/1945 s.192

V prvních poválečných letech se ve školách konají různé akce na podporu zdraví dětí, válkou velmi oslabeného. V davelské škole jsou to např. „Mléčné akce“, kdy děti dostávají denně v 10 hodin dopoledne $\frac{1}{8}$ l dotovaného mléka. Další takovou ozdravnou akcí, určenou zejména pro všechny slabé a bledé děti je rozdávání železitých pilulek. Děti je užívaly 2 x denně a celkem jich bylo rozdáno 6000 ks.

Zápisy v kronikách jsou i v tomto období stále stejné, opakují se zde záznamy o počtech dětí, odchodech učitelů, oslavách a výročích. Jeden takový zápis dokládá, že ještě začátkem roku 1950 bylo oslavováno 100. výročí narozenin T.G. Masaryka. Škola pozvolna začíná opět žít normálním životem. O vánocích žáci se svými učiteli slavnostně rozsvěcovali vánoční strom svobody před Bendovou restaurací, o velikonocích maminky dětí svépomocí uklidily školu a na 1. máje se žáci se svými učiteli i rodiči zúčastnili obrovské manifestace na Zbraslavi, která se konala na počest 60. výročí májových manifestů. Děti nesly standardy s nápisy: „ Za mír, za vlast, za socialismus“.

22. května 1950 se vrátil z nemocnice a požádal o penzi dlouholetý davelský učitel a kronikář František Hartman. Je penzionován od 1. července 1950 po 37 letech působení v davelské škole. Z toho 13 let jako ředitel.

V padesátých letech se zápisy v kronikách hemží údernými socialistickými hesly a svědčí o velké propagandě nově vznikajícího politického zřízení. Časté jsou zápisy o slavnostech a schůzích. V roce 1951 se konala např. „Schůze úseku usnesení ÚV KSČ“, kde je přednesen a řádně prodiskutován projev prezidenta Gottwalda. Jsou zadány úlohy, které mají být podle 6 bodů jeho referátu přeneseny do vyučování. Dále jsou zakládány nové kroužky. Jedním z nich je tzv. pokusnický (mičurinský). Děti měly svou zahrádku a po vzoru SSSR pěstovaly zeleninu a bylinky. Kroužek byl zvlášť zaměřený na pokusy s různými druhy hnojiv pro větší růst obilovin. O prázdninách jsou někteří žáci vybíráni pro pobyty v zotavovných ROH.⁷⁵

⁷⁵ Školní kronika – zápis z roku 1950/1951, strany zde nejsou očíslovány

1. února 1951 vstupuje v platnost nový školní řád. Když jsem listovala Věstníkem Ministerstva školství, věd a umění překvapilo mě, jak precizně, odborně a obsáhle byly předpisy v té době zpracovány. Obsahovaly bohužel velké množství cílů tehdejší propagandy. Do jaké míry však byly plněny, záleželo zřejmě hodně na lokaci školy, její velikosti, počtu žáků i složení učitelského sboru. Pro zajímavost uvádím několik doporučení těchto Věstníků.⁷⁶

Když se např. řešil nábor žen do zaměstnání, bylo Věstníkem doporučeno, aby toto téma bylo dáno dětem ke zpracování jako slohový úkol: „*Jak pomáhám mamince bojovat za mír*“ formou dopisu adresovaného mamince. Dále se doporučovala jednotná úprava sešitů, napomáhalo se k hospodárnosti v práci s tubami plakátových barev. Věstník také doporučoval nákup školních pomůcek na výuku výchov, např. gramofonových desek s projevy V.I. Lenina a J.V. Stalina.

Nový školní řád napsal tehdejší ministr školství, věd a umění - profesor Dr. Zdeněk Nejedlý.⁷⁷ O prázdninách se děti ze školy zúčastňovaly různých brigád. Za tyto aktivity jim pak byly udělovány odměny. „*ONV Praha jim daroval žákům, kteří zahubili nejvíce brouků a larev mandelinky bramborové o prázdninách 1956, tyto věci: 1 kopací míč J. Chlubsovi, žáku VIII. B třídy, 1 plnicí pero Daně Markové, žákyni IV.A. třídy, 1 soupravu barevných tužek Ludmile Zadákové, žákyni V. třídy.*“⁷⁸

Druhou polovinu 50. let bych se odvážila dle zápisů v kronikách nazvat „kosmickým věkem“. Jeden z dosti obsáhlých zápisů ze dne č. 10. 1957 barvitě a detailně popisuje celý proces vypuštění první umělé družice. Zápis se zabývá dokonce i takovými parametry, jako je váha družice výška vypuštění, dokonce i přesná minuta startu.⁷⁹

Na konci školního roku 1956/57 navštěvovalo školu v Davli celkem 362 žáků. Z toho 45 žáků končilo VIII. ročník po složení závěrečných zkoušek. 3 žáci nebyli ke zkoušce připuštěni. Ve škole fungovala pionýrská organizace, kterou vedla s. L. Smetanová. Navštěvovalo ji celkem 140 žáků.⁸⁰

⁷⁶ Gramofonové desky s projevy V. I. Lenina a J. V. Stalina.: Upozornění škol. In: PAVLÍK, Dr. *Věstník ministerstva školství, věd a umění*. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1951. DOI: IA-5-2372-OB.

⁷⁷ Školní kronika zápis z roku 1950/1951, strany zde nejsou očíslovány

⁷⁸ Školní kronika zápis z roku 1956/1957, strany zde nejsou očíslovány

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Tamtéž

Z kronik se dozvídáme i o pravidelně konaných inspekcích, které do školy přicházely nejméně jednou ročně.

Velikou událostí pro davelskou školu byla zřejmě i návštěva známého spisovatele J. V. Plevy, který měl patronát nad VIII. třídou a dne 9. prosince 1957 tuto třídu i navštívil. Konala se autorská čtení a autogramiáda jeho knih – Robinson Crusoe, Malý Bobeš, Budík. V kronice jsem našla i výstřížek článku z regionálního tisku „Nová Vesnice“, kde byl otištěn dopis davelským dětem pod názvem: SPISOVATEL PÍŠE NEJMENŠÍM. Článek byl odpovědí na dopis davelských dětí spisovateli, který četla i spisovatelka Jarmila Glazarová a velice pochvalně se o něm vyjádřila.⁸⁰ Podle již zmíněných Nejedlého směrnic se děti musely vzdělávat v duchu proletářského internacionalismu a „nová škola“ měla z dětí vychovat všestranného a fyzicky zdatného jedince. Záměrem bylo dodržování řádu, ale zcela jiného, než disciplinárního. Správný žák se měl učit pro sebe a měl si za svojí prvořadou hodnotu určit povinnost učit se, umět. Jako „průkaz zdatností“ dostali žáci od roku 1951 žákovské knížky, kde se měly odrážet všechny všechny jejich klady a zápory.⁸²

Velkou novinkou bylo zřízení školní jídelny, nejprve v budově školy, pak byla přesunuta do přízemních místností hostince u Dvořáků. Od roku 1959 byly upravovány nové učebny pro výuku biologie, zeměpisu, fyziky a chemie. Škola měla školní pozemek na levém břehu Vltavy. Od roku 1962 byla škole přidělena také zahrada. V roce 1959 se byl zaveden název základní devítiletá škola. Éra výchovy v duchu marxismu – leninismu zdárně pokračovala i v letech šedesátých. Děti měly všechny učebnice zdarma, hrazené pouze ze státních prostředků. Jak uvádí bývalý ředitel Novák: „ *Tento čin je důkazem, jak se socialistická společnost stará o své mladé pokolení.* “⁸³ V roce 1965 je při škole zřízena družina mládeže, nejprve pouze v jedné místnosti závodu DISK na náměstí v Davli, od roku 1972 přechází do budovy školy. V roce 1960 byla v Davli otevřena pobočka lidové školy umění ve Vraném. Děti tak nemusely složitě dojíždět do Vraného a na Zbraslav. V roce 1973 bylo zřízeno 2. oddělení mateřské školy v budově u Michalovských. 1. oddělení mělo třídu v bývalé Troníčkově vile na Sázavě.⁸⁴

⁸¹ Kronika školy záznamy z roku 1957/58 - chybí číslování

⁸² NEJEDLÝ, Zdeněk. *Věstník ministerstva školství, věd a umění: Všem školám I., II., a III. stupně, národním, středním i vyšším školám, žactvu i učitelstvu.* SNP, 1951, s.2-3

⁸³ NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle.* Davle: Místní národní výbor, 1975. s. 40

⁸⁴ Tamtéž

V šedesátých letech funguje v Davli při základní škole také mnoho zájmových kroužků.

Kroužek radiotechnický – vedl Ing. J. Veverka

Kroužek šití pro žákyně 8. třídy – vedla paní Vopálecká z Měchenic

Kroužek technický – vedli uč. F. Humler

Kroužek dramatický – vedl uč. V. Hájek

Kroužek taneční- vedla – uč. Jíňová

V roce 1960 došlo k významné změně v uspořádání územně správních celků. Od 1. června se již bývalý okres Praha – jih spojil s okresem Praha - západ a částí okresu Jílové a vznikl nový okres Praha – západ.

Když jsem se v jedné z předchozích kapitol věnovala tzv. čtenářské gramotnosti obyvatel Davle, musím zde zmínit i zápis ze školní kroniky, kde je vlepen výstřížek z neznámých novin s nadpisem: „Davelští učitelé chápou význam tisku“. Článek poukazuje na to, že odběr stranického tisku mezi učiteli se neustále zvyšuje a učitelé si tiskoviny předplácejí. Dále navazuje záznam o novém nákupu knih v Měsíci československo – sovětského přátelství. Žáci si zakoupili sovětskou beletrii, slovníky a jiný obrazový materiál, dále si objednali různé časopisy. Vše celkem za 2500 Kč.

Když jsem v předchozí kapitole nazvala dobu let padesátých kosmickým věkem, netušila jsem, že na jedné z dalších stran najdu záznam, který ponese nadpis „Začíná kosmický věk“. Je zde obšírně popisována významná událost pro celý svět – let prvního člověka do vesmíru. Let se konal 12. dubna 1961. Událost byla tím významnější, že raketa s názvem „VOSTOK“ byla dílem „geniálního“ sovětského lidu (jak popisuje zápis v kronice). Později jsem v kronice našla ještě několik dalších záznamů o kosmických lodích stejného jména. Dne 14. dubna sledovala celá škola v televizi uvítání 1. kosmonauta J. Gagarina v Moskvě.

Docházelo i k další podstatným změnám v organizaci školního vyučování a ke změnám předpisů. V roce 1962 bylo zrušeno semestrální klasifikování v 1. a 3. čtvrtletí. Učitelé museli absolvovat služební pohovory, které byly předpokladem pro zařazení do vyšších platových stupňů. Řada učitelů si doplňuje vzdělání tzv. postgraduálně.

Ve škole jsou konány i hospitace učitelů z jiných škol. V květnu 1963 přijel na hospitaci matematiky odborný poradce J. Kašík, ředitel ZDŠ v Dobřichovicích.⁸⁵

Dne 31. srpna 1964 byl na vlastní žádost zproštěn funkce ředitele ZDŠ s. Jan Novák, který dosáhl důchodového věku 60 let. Jan Novák vedl školu od roku 1943, tedy 21 let. Zůstal dále pouze řadovým učitelem. Na jeho místo byl jmenován Josef Lískovec, odborář a sportovec ze Zbraslavi.

Školní rok 1967/68 začal v pondělí 4. září 1967 slavnostním projevem ředitele školy za účasti tajemníka MNV s. Borovičky. Ke vzdělávání nastoupilo 347 žáků celkem 174 chlapců a 173 dívek. Vzhledem k tomu, že byl ve škole nedostatek učeben, vyučovalo se i v dislokované pobočce v budově LŠU. Prvňáčků přišlo celkem 28 a byli přivítáni davelskými pionýry. Na jaře roku 1968 začínají významné události nejenom pro obyvatele Davle, ale i pro celý národ.

Tento rok označuje nový kronikář a ředitel Jan Lískovec za nejvýznamnější po roce 1948. V kronice se objevuje kritika státního zřízení⁸⁶ V březnu 1968 je zvolen do prezidentského úřadu armádní generál Ludvík Svoboda, který nahradil dosavadního prezidenta Antonína Novotného. Stává se sedmým prezidentem republiky. V dubnu 1968 podává vláda demisi. Vše nasvědčuje tomu, že se rodí nový stát a přicházejí lepší časy. Školní kronika i obecní paměti se v této době naplnily výstřižky z novin, časopisů, jsou zde citovány projevy Alexandra Dubčeka. Národ žil událostmi, manifestacemi a revolučním děním v republice.

Určitým dalším zpestřením doposud klidného života v obci byl i příjezd amerických filmařů, kteří se zde rozhodli natočit velmi slavný film „Most u Remagenu“. Kulisy, které byly v Davli postaveny i natáčení bylo obrovskou atrakcí pro děti i dospělé z celé obce i okolí. Po vpádu spojeneckých vojsk bylo natáčení přerušeno a filmaři se 28 vozy taxi služby odebrali směrem k západu.

⁸⁵ Kronika školy, záznamy z roku 1962/63 chybí číslování

⁸⁶ Kronika školy, zápis z roku 1968/69 chybí číslování

Zde záznamy kroniky končí. Další kronika je zřejmě nenávratně ztracena. Podle okresního archiváře asi byla někomu zapůjčena a nebyl o tom proveden záznam. Nová kronika je vedena až od roku 1996. Další informace jsou tedy pouze zlomky a přepisy z původních pramenů. V sedmdesátých letech patřily do obvodu davelské ZDŠ obce a osady Davle, Měchenice, Hvozdnice, Bojanovice, Bratřínov, Trnová, Petrov, Březová, Oleško, Pikovice. V učitelském sboru školy byla převaha učitelek. Velký význam pro řádný chod školy měla i řada správních zaměstnanců.

Učebny byly postupně modernizovány. Ve třídách i na chodbách byly nástěnky zaměřené k určitým významným výročím. Nadaní žáci mohli po ukončení devítiletky studovat na výběrových školách. Škola v sedmdesátých letech měla vychovávat k úctě člověka k člověku a k ochraně socialistického vlastnictví.⁸⁷

Od ledna roku 1974 je v platnosti nový klasifikační řád, který podle tehdejší ředitelky školy Jitky Veverkové ještě více prohlubuje socialistický charakter školy. Ve škole nemělo jít pouze o známky, ale prvořadým úkolem byla socialistická výchova mladého pokolení a co nejužší spojení výuky s praktickým životem. Novinkou bylo zaměření pozornosti na slabší žáky a nastavení nových forem komunikace s rodiči. To vše mělo být prodchnuto socialistickým humanismem a pedagogickým optimismem.

Ve škole probíhá mnoho akcí. Sběr starého papíru, vystoupení pěveckého kroužku, brigády rodičů a přátel školy.⁸⁸ Důležitou součástí života školy, převážně však žáků posledních ročníků, byla v osmdesátých letech 20. století příprava na budoucí zaměstnání a život v dospělosti. Jak píše Eva Řetovská, výchovná poradkyně školy: „*Od 6. ročníku je třeba udržovat zvýšený kontakt se školou, radit se s třídní učitelkou a výchovným poradcem na škole, sledovat a kriticky hodnotit výsledky žáka.*“... „*V zájmu žáka je sladit profesní přání žáka s potřebou společnosti.*“⁸⁹ Do jaké míry byla tato spolupráce naplňována se lze jen dohadovat. Když přihlédnou k věku žáka v 6. ročníku, domnívám se, že profesní přání žáka se zřejmě neshodovala s agitační politikou výrobních závodů na Praze – západ.

⁸⁷ NOVÁK, Jan. Ze života školy. *Časopis Soutok*. 1970, roč. 78, č. 82, 2 -3. DOI: č. j. 53 /1970.

⁸⁸ VEVERKOVÁ, Jitka. Hodnocení pololetí na ZDŠ v Davli. *Časopis Soutok*. 1974, roč. 74, č. 39, s.6. DOI: č. j. 53 /1970.

Za účelem propagace budoucího zaměstnání ve strojírenství, stavebnictví a podobných odvětvích byly vydávány dotazníky s nadpisem: „*Má váš syn vztah ke strojům, elektrotechnice, stavebnictví...že ještě ne?...tak si uděláme malý test.....*“⁹⁰

I takto se prováděl nábor nových pracovníků. Při hlubším zamyšlení nevidím větší rozdíly v této agitaci pro učební obory a školy dnes a v minulosti..

Nejdůležitějším okamžikem v životě davešské školy 2. poloviny 20. století je zřejmě dokončení přístavby školy. Ta byla veřejnosti představena 3. září roku 1984. Škola byla přístavěna i díky čilé brigádní činnosti rodičů a přátel školy v letních měsících. Celkem se brigád zúčastnilo 193 rodičů. Byl zmodernizován celý provoz školy. Díky přístavbě bylo odstraněno směnné vyučování.

Ve škole byla i velmi bohatá kulturní a sportovní činnost. V létě roku 1985 se škola zúčastnila celostátní spartakiády na Strahově, kde se předvedli chlapci v úspěšné skladbě mladších žáků. Tehdy se cvičilo s raketami na tzv. „líný tenis.“

Žáci školy se zúčastňovali i olympiád a sportovních závodů. V roce 1985 to byla soutěž Mladý historik, kde Štěpán Holub z 6.A obsadil 3. místo a v soutěži „*O zemi, kde zítra již znamená včera*“ obsadilo družstvo ve složení: Pašek, Bouška, Vamberk 4. místo.

Dále se škola zúčastnila olympiád ve fyzice, v českém jazyce, ruském jazyce. Někteří reprezentovali školu na okresní soutěži plavecké zdatnosti, v krajském kole házené, v galerii mladé módy v oboru „*módní a bytové doplňky*“.⁹¹

V roce 1987/87 ukončilo školní rok celkem 348 dětí. Na škole bylo provedeno mnoho vnitřních i vnějších oprav. Byla připravena i jedna počítačová učebna. Došlo ke změně počtu tříd. Z 16 na 13.

Došlo ke sloučení tříd druhých a třetích. Druhá třída měla po sloučení 37 dětí, třetí třída 36 dětí. První třída měla pouze 21 dětí. Celkem měla škola 314 dětí.

Učitelství měl na konci osmdesátých let 19 členů.⁹²

⁹⁰ Příloha časopisu *Soutok*. 1974, roč. 74, č. 39, s.6. DOI: č. j. 53 /1970. s. 8-9

⁹¹ Ze života školy: školní Všímálek. In: *Časopis Soutok*. Davle: MNV Davle, 1985. DOI: čj. 53/70.

⁹² MIČANOVÁ, V. Nároky se stupňují. *Časopis Soutok*. 1989, roč. 89, č. 186, s.6. DOI: č. j. 53 /1989.

4 Základní škola Davle po roce 1989

Škola po listopadové revoluci v roce 1989 začíná dostávat úplně jiný ráz. Vzdělávací systém do roku 1990 určoval povinnou školní docházku v délce 10 let a žáci ji 8 let plnili v základní škole a 2 roky na střední škole. Oba stupně základní školy byly čtyřleté.

Po roce 1990, kdy se mění jak společnost, tak systém vzdělávací soustavy je povinná školní docházka zkrácena o jeden rok na délku 9 let. Tuto povinnost plní žáci v devítileté základní škole. Základní škola je rozdělena na pětiletý první stupeň a čtyřletý druhý stupeň.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mohou docházku plnit i deset let. Nadaní žáci mohou přejít na víceletá gymnázia dvou typů. Šestiletá a osmiletá. V současné době upravuje povinnou školní docházku v České republice zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Poslední školní kronika, kterou jsem pro svojí práci měla k dispozici, je kronika z roku 1996/97.

Začala jí psát tehdejší ředitelka školy PaedDr. Jana Bílková. Předcházející ředitelkou byla Jana Fialová. Zástupcem školy byl Allen Richter.

Když jsem začala číst, okamžitě mě napadlo, že upozorním dnešní vedení na vhodnost číslování stran. Postupné číslování v této kronice totiž také chybí. Pro další práci s kronikou vidím moje doporučení jako velmi vhodné. Při dalším zkoumání zápisů jsem však zjistila, že od roku 2001, kdy nastoupila nová ředitelka, toto číslování již nechybí.

Jak se píše na první straně kroniky : „*Kronika má dokumentovat chod školy a nejdůležitější události školního roku....*“

Poslední kronika splňuje tento požadavek. Dnešní zápisy jsou sice kratší, než v minulosti, bohatě je však zastoupena obrazová dokumentace.

V posledních letech jsou zápisy bohužel koncipovány formou vlepených vytištěných zpráv z počítače. Myslím si, že můžeme být i za takto zpracované kroniky vděční, protože v dnešní době mnoho škol již v tradici zápisů nepokračuje.⁹³

⁹³ Kronika základní školy v Davli, zápisy z roku 1997/98, chybí číslování

V roce 1996 navštěvovalo davelskou školu celkem 255 žáků ve 14 třídách. Z toho jednu třídu tvořila zvláštní škola, která měla 8 žáků. Výuka probíhala podle projektu Obecné a Občanské školy . Pouze v 9. ročníku, který je od roku 1997 povinný, se učilo podle starých školních osnov základní školy. Zohledněno bylo pouze jazykové zaměření tříd.

Od 4. ročníku si žáci povinně volili cizí jazyk. Anglický nebo německý. V sedmém ročníku si volili druhý cizí jazyk nebo předměty jako jsou přírodovědná praktika se zaměřením na fyziku, chemii, či matematiku, práce s počítačem, technické praktikum, psaní na stroji, literární výchova, umělecká a řemeslná výchova, dějepisné a zeměpisné praktikum, práce s textilem. Nabídka v té době byla velmi bohatá. Pro žáky 7. ročníku škola organizovala lyžařské zájezdy. Dále škola pořádala zájezdy k moři.

Na škole pracovalo mnoho kroužků. Například kroužek keramický, zdravotnický, sportovní. Škola pořádá školní akademie.

V roce 1997 dochází ke změně v učitelském sboru a novou zástupkyní ředitelky školy se stává Zdenka Lišková.

V roce 1998 navštěvovalo školu 287 žáků. Nabídka kroužků byla obdobná jako v minulých letech. Ve škole probíhaly v tomto roce srovnávací testy „*Kalibro*“. Úspěšnost školy ve srovnání všech škol v republice byla 50 %. Ve srovnávání s podobnými typy škol měla úspěšnost 65 %.

Jeden žák ze školy odešel na víceleté gymnázium. Ve škole v tomto roce proběhla soutěž k 80. výročí samostatného státu a také velká vánoční soutěž. Tato soutěž měla 3. kategorie:

1. Nejhezčí vánoční ozdoba
2. Nejhezčí vánoční výzdoba
3. Nejhezčí Mikuláš, čert a anděl

V roce 1999 vyhrála třída 2.B v soutěži „*Se zmrzlinou na Safari*“ zájezd do vídeňského Safari parku Ganserndorf.

V tomto roce jsou další významnou událostí v životě školy oslavy 100. výročí jejího založení. Oslavy byly součástí oslav 1000 let ostrovského kláštera a obce Davle. Oslavy vyvrcholily ve dnech 26. – 28.3.1999. V programu byla výstava z historie školy, den otevřených dveří, školní akademie, ples školy. Oslavy zahájil bývalý učitel školy Prof. Dr. R. Palouš, CSc..⁹⁴

⁹⁴ Kronika základní školy v Davli, zápisy z roku 1998/99, chybí číslování

V roce 2000 byla do funkce opětovně zvolena ředitelka Jana Bílková.

Od 31.7.2001 ale zažádala o uvolnění z funkce, protože byla jmenována školní inspektorkou. 10.7. 2001 proběhl konkurz, ze kterého vzešla nová ředitelka, Mgr. Zdenka Lišková, dosavadní zástupkyně školy . Od zápisu ve školním roce 2001/ 2002 je kronika opět číslována. Ve škole se vzdělávalo 252 žáků v 11 třídách. Na škole se vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola. Družina mládeže měla 75 žáků od 1.do 5. třídy. Ve škole začíná pracovat i dětský školní parlament. Od 3.12.2001 měli k žáci k dispozici malou posilovnu a nápojový automat.Ve škole byl instalován kamerový systém.⁹⁵ Jakým způsobem byl systém využíván není v kronice uvedeno. V letech 2003- 2004 se ve škole plní různé projekty: Poznej svého spolužáka, Sportem proti drogám, Minimální preventivní program, Volba k povolání a Plnění tematických plánů. Žáci starších tříd si berou patronáty nad nižšími třídami.

V roce 2006 navyšuje MŠMT týdenní dotace hodin, na což ředitelka Lišková v kronice reaguje poznámkou „Chudáci děti!“

Záměrem školy je tvorba nového ŠVP, podle kterého se má začít učit již v následujícím školním roce. Od roku 2002 opět nejsou zápisy v kronice číslovány. Ve škole pokračují obvyklé naplánované akce.

Za zmínku stojí zápis o odvážném činu žákyně 6.B Lucie Šimečkové, která dne 1.11.2006 zachránila život důchodkyni paní Jitce Zemanové, když jí poskytla první pomoc a zastavila krvácení. Jednalo se o žákyni, která pravidelně navštěvovala zdravotnický kroužek paní učitelky Milany Liškové.⁹⁶

Škola se začíná prezentovat na svých webových stránkách. Pravidelně se konají „Projektové dny“ s různými tématy, kde podle RVP a ŠVP rozvíjí klíčové kompetence. Škola testuje žáky pomocí SCIO testů, zapojuje se do projektu EKOŠKOLA, umožňuje žákům navštěvovat řadu kroužků. V roce 2007/2008 záznamy v kronice prakticky končí. Posledním zápisem je dopis od manželky prezidenta Václava Klause, první dámy Livie Klausové a její podepsaná fotografie, kterou škole věnovala při své návštěvě dne 3.9. 2012. První dáma přijela první den nového školního roku 2012/2013 uvítat nové prvňáčky a žáky davešské školy.

⁹⁵ Kronika základní školy v Davli s. 1-3

⁹⁶ Kronika základní školy v Davli záznam z roku 2006/2007, chybí číslování

V současné době je ředitelkou školy Mgr. Jana Hrubá, která byla zvolena do funkce po předchozím bouřlivém odvolání Mgr. Zdenky Liškové.

Škola poskytuje vzdělání žákům od 1. do 9. ročníku, včetně jedné třídy praktické.

Má velmi dobré zázemí a odpovídající moderní vybavení.

Vlastní interaktivní tabule, vybavenou počítačovou učebnu a hudebnu. Žáci školy mohou využívat prostory sportovní haly. Součástí školní budovy je i školní jídelna.

Ve škole má své středisko Povltavská fotbalová akademie - PFA, jejíž tréninky jsou částečně integrovány do výuky TV. PFA poskytuje velmi kvalitní přípravu pro malé fotbalisty různých věkových kategorií. Akademie slaví velké sportovní úspěchy, mezi které určitě patří 2. místo v celostátním turnaji Mc Donalds Cup v roce 2011.

Ve škole se klade důraz na individuální potřeby žáků, má velmi kvalitní tým pedagogů a poskytuje tak žákům vzdělání podle moderního vzdělávacího programu, který zabezpečuje jejich kvalitní přípravu pro další studium

Na škole pracuje rada školy, která zprostředkovává úzkou komunikaci školy s veřejností, rodiči i úřadem městyse. Funguje zde i velmi kvalitní školní družina, které pod vedením paní Marie Rýdlové zabezpečuje odpolední vyžití pro žáky 1. stupně. Družina pořádá mnoho krásných tematických akcí pro žáky, rodiče i širokou veřejnost.

. V poslední době jsou dětem, rodičům i veřejnosti k dispozici přehledně zpracované a aktualizované webové stránky, (<http://www.zs-davle.cz>) které jsou její velmi dobrou vizitkou.

Současný vývoj českého školství, mě vede k zamyšlení, jakým směrem se v této oblasti budeme jako národ dále ubírat. Jestli konečně dojde ke kultivaci lidského myšlení a snahou žáků bude samostatné logické uvažování. Většině dětí dnes chybí samotná motivace kriticky myslet. Dnešní škola to však od žáků vyžaduje. Je tedy pouze na učitelích jednotlivých škol, jak budou své žáky dále rozvíjet a vychovávat.

Učitelé v davelské základní škole se v současné době snaží podle svého školního vzdělávacího programu „Učíme se pro život“ naplňovat cíle moderního vzdělávání.

Jejich cílem je vychovávat žáky, kteří by měli všeobecný přehled a získali by schopnost uspět při přijímacích zkouškách na studijní a učební obory. Věřím, že tato malá škola zůstane institucí, která bude i v budoucnu poskytovat kvalitní vzdělání mnoha dalším generacím.

5 Vladislav Vančura a jeho 7 krásných let v Davli

„Jsme rozlišení přízvukem svých zájmů, svých věr a svých názorů, ale žádná různost nemůže zastřít základní potřebu nás všech, potřebu svobody a vývoje.“ – V. Vančura

Osoba Vladislava Vančury zůstane už navždy spjata s naší obcí.

Převážné většině obyvatel Davle bohužel tato skutečnost není známa. Většina mladých lidí a dětí dnes ani neví, kdo Vančura byl. Souhrou náhod navštěvoval na začátku 20. století stejnou školu jako oni.

Vladislav Vančura byl velký český spisovatel, lékař, režisér, dramatik, malíř a vlastenec. Podle záznamů ve školních výkazech se narodil 20. června 1891 v Hájích u Opavy (Rakousko - Slezsko). Řada jiných volně dostupných pramenů však uvádí datum 23. června 1896. Zápisy ve školních výkazech jsou patrně chybné.

Tatínek Vladislava Vančury pocházel ze starého protestantského rodu písmáků. Po mamince měl ve školním výkazu zapsáno náboženství katolické. Vančura sám o sobě tvrdil, že je evangelíkem.

V době svého nástupu do školy obecné v Davli ve školním roce 1896/1897 měl malý Vladislav trvalé bydliště v Čáslavi. Vančurův tatínek Václav Vojtěch Vančura často střídal zaměstnání. Vychodil sice hospodářskou a obchodní školu, ale zřejmě neměl dostatek dravosti do soukromého podnikání. Také maminka prý nebyla nikde spokojená a myslela si, že jim časté změny místa zajistí lepší budoucnost. V Čáslavi se jim nevedlo. Přílišný úspěch neměl tatínek ani ve Cvrčově u Tovačova na Hané. Rodina se tedy znovu stěhovala, tentokrát do Prahy, kde Vančurův otec vedl povoznictví. Další podnikatelský neúspěch v Praze ho přivedl do Davle, kde se tatínek stal hospodářským správcem kruhové cihelny „*kruhovky*“ a lomu firmy V. Nekvasila, závod cihlářský a porfyrové lomy.

Zde začíná období, kdy Vladislavova rodina žila dlouho v poměrném dostatku.

Maminka byla pravděpodobně rázná žena, která si na všechno dávala pozor, plánovala a zajišťovala chod celého hospodářství. Vstávala ve čtyři ráno, protože chtěla dohlížet na služebné. Hlídala celé hospodářství. Když byl manžel pryč, dokázala obstarávat i cihelnu, lom i kancelář. Na děti jí potom mnoho času nezbyvalo.

Tuto roli zastával v rodině tatínek, který měl rád kolem sebe pohodu, byl velmi dobrosrdečný a velkorysý a svoje děti velmi miloval. Chtěl vidět svojí rodinu spokojenou

a zabezpečenou. Jeho velkorysost byla někdy až dětinsky bezstarostná. Při svých cestách do Prahy a Vídně přivážel pro maminku a děti nákladné dary. Utratil za ně nemalé peníze, které byly obvykle určeny na zabezpečení chodu domácnosti celé rodiny.

Ludmila Vančurová ve své knize „Dvacet šest krásných let“ uvádí: *„Tak prý se jednou tatínek Vančura vrátil z cesty do Vídně a přinesl mamince velkou krabici plnou pštosích per. Co paní správčová v Davli s pštosími péry? Musila potom takovou velkorysou pozornost vynahrazovat zostřeným hospodařením.“*⁹⁷

Lidé z Davle vzpomínali na starého pana Vančuru i po letech, když už Vančurovi v Davli nebydleli. Vladislav Vančura nebyl sice davelský rodák, jak se chybně uvádí v textu „Základní škola Davle 1899 - 1999“, ale v Davli prožil svoje nejkrásnější dětská léta.

Když se Vladimír narodil, bylo jeho otci 35 let. Vladimír byl čtvrtým dítětem v pořadí po 3 dcerách, Marii, Otílii a Františce. Po něm se ještě narodila jeho sestra Ludmila, které všichni říkali „Lila“. Každé z Vančurových dětí se narodilo na jiném místě.

Dům číslo 90 (na Javorce) patřil v době Vančurova dětství k velmi pohostinným. Tatínek měl rád plný stůl a mnohdy hostil návštěvy i horších obdobích. Ze vzpomínek rodiny je známo, že se u nich často vařilo jako v hospodě. Rodina žila v Davli skoro sedmnáct let.

Vančura na dům v Davli a krajinu kolem něj vzpomínal jako na jediný domov. Jeho kamarád Nový vzpomíná na Vladislavův domov takto:

*„A vidím ho v kruhu rodinném, majestátní matka a čtyři přesličné dcery, otec, podobný alšovskému husitskému hejtmanu, rozložitý, s krásným charakteristickým nosem - který zároveň s čelem zdědil syn – se svislými kníry, rozšafný, plný humoru. Obývali celý dům, obývací pokoje, ložnice, salón s pianem a knihovnou - já proletářský kluk nikdy jsem nebyl v sídle tak krásném a dokonce ve středu tak laskavé pozornosti.“*⁹⁸

Toto vyznání potvrzují i jiná svědectví lidí, kteří Vančurovi znali.

⁹⁷ VANČUROVÁ, Ludmila. *Dvacet šest krásných let*. Vydání druhé, upravené. Praha: Československý spisovatel, 1974. Edice vzpomínky. ISBN 22 - 094 - 74. s.13

⁹⁸ BLAHYNKA, Milan. *Vladislav Vančura*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. ISBN 40 - 036 - 81. s.22

Vladislav zcela prokazatelně vyrůstal v harmonickém prostředí rodiny, která milovala nejen své děti a přátele, ale dovedla si plnohodnotně užívat života. Svojí ženě MUDr. Ludmile Vančurové přiznával Vladislav několik svých velkých lásek.

První jeho láskou byl tatínek, kterého Vladislav velmi miloval.

Vančura o lásce řekl: „*Ve věcech lásky neplatí spořivost a nic vám nevynese na úrocích, co jste dnes vložili do truhlice.*“

Miloval také Vltavu, knihy a zvířata.

Vančurovi měli novofundlandského psa Nelzona, který uměl výborně plavat a utáhl za sebou i loďku s dětmi. Láska k psům ho provázela celým životem.

„*Až budu umírat, dejte mi štěňátko, to mne potěší ještě na smrtelné posteli.*“⁹⁹

Vladislav byl velmi zvláštní, zahloubaný, uzavřený, ale dost přemýšlivé dítě. Číst se naučil sám tak, že si z paměti opakoval verše z Malého čtenáře. Někdy se zase učil verše z plakátů, které visely v Davli na nádraží a na poště. Do školy, jak uvádím výše, nastoupil Vladislav v roce 1897. Podle třídního výkazu z tohoto roku byl v prvním čtvrtletí

„*neznámkován pro nemoc*“. Protože byl Vladislav nemocný, chodil ho na žádost tatínka od září do listopadu učit domů davelský učitel.

Toto období zřejmě zanechalo ve Vladislavově duši jisté šrámy. Je ale těžké říct, zda tento neutěšený začátek školní docházky měl souvislost s jeho dalšími školními a studijními neúspěchy v pozdější době. Na konci 19. století byla v Davli zřízena obecná škola trojtřídní.

Davelský učitel si chodil vylepšovat svůj rodinný rozpočet hraním na zábavách a pohřbech a povzbuzoval se při těchto aktivitách notně alkoholem. Někdy do školy nepřišel vůbec, protože vyspával. Jeho žena pak zadávala dětem náhradní úkoly, opisování a čtení. V tu dobu neměla asi davelská škola valnou úroveň.

Osoba davelského učitele - opilce se objevuje i v románu z roku 1938 Rodina Horvatova. Otec Horvat je prakticky identický s osobou Vladislavova otce a nešťastný opilec Oršák je pravděpodobně jeho učitelem. V tomto díle zřejmě Vančura svůj vztah k mocnářskému, neutěšenému vzdělávání zpětně zformuloval.¹⁰⁰

⁹⁹ VANČUROVÁ, Ludmila. *Dvacet šest krásných let*. Vydání druhé, upravené. Praha: Československý spisovatel, 1974. Edice vzpomínky. ISBN 22 - 094 - 74. s.16

¹⁰⁰ BLAHYNKA, Milan. *Vladislav Vančura*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. ISBN 40 - 036 - 81. s.25

Proč se otec rozhodl Ladislava takto vzdělávat, se už asi nikdo nedopátrá. Vladislav sám se totiž se svými žaly málokdy svěřoval. Zásadní rozhodnutí musela udělat maminka Vančurová. Rozhodla se okamžitě vzít děti z davelské školy a poslala je do podnájmu do Prahy. Tam potom malý Vladislav dochodil pátou třídu a následně vstoupil na malostranské gymnázium.

Ve své knize o Vančurovi vysvětluje autor M. Blahynka Vančurův vztah k davelskému domovu tímto způsobem: „*To on na prahu středoškolských studií horlivě četl, „snil, spřádal si jakousi vidinu o ostrově, který se podobal krajině prácheňské“, totiž davelské, to on „scípal láskou“ ke končině, skrze niž všecko jest a trvá, k domovu, k tomu kraji, který se líbezně „zvedá v pahorcích“ okolo řeky.*“¹⁰

Bývalý ředitel davelské základní školy J. Novák zase vzpomínal na Vančuru takto:

„*Všeobecně mu říkali Ládiček a myslím právem, neboť v třídních výkazech obecné školy v Davli, kam chodil do první až čtvrté třídy je zapsán pod jménem, Ladislav Vančura.*

*Jak se učil Ládiček ve škole? No - jako jiní kluci. Ale malovat to byla jeho největší záliba. V tom ho všichni obdivovali. Chtěl se stát akademickým malířem „Víte, to byl ještě malým klukem, když vymaloval dědečka Stracených, že vypadal na obrázku jako živý.“*¹⁰²

Proč se toto Vladislavovo přání nenaplnilo, byla jen souhra dalších nešťastných, či šťastných náhod?

Davelští občané mohou být hrdí na to, že část jejich historie je společná s osobou tak významnou pro Český národ. Osobou, která dovedla ve svých knihách bravurně používat český jazyk pomocí nápodoby stavby staré češtiny. Vančura dovedl své dílo k naprosté dokonalosti a nezaměnitelnosti. Byl hrdým a svobodným člověkem, kterého jeho sociální cítění zavedlo do levicového uměleckého spolku Devětsil i do Komunistické strany. Tato skutečnost mu byla po listopadu 1989 neprávem vyčítána. V době válečné byl totiž ze strany vyloučen, kvůli prosazování názorů proti Gotwaldovu vedení strany.

V dospělosti bydlel na Zbraslavi, kde vykonával lékařskou praxi. Na začátku druhé světové války se velmi aktivně zapojil do protinacistického odboje. Dne 12. května 1942 si pro Vladislava Vančuru přišlo na Zbraslav gestapo.

¹⁰¹ BLAHYNKA, Milan. *Vladislav Vančura*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. ISBN 40 - 036 - 81. s. 26

¹⁰² NOVÁK, Jan. *Vančurova mladá léta v Davli*. *Nová vesnice*. 1959, č. 39.

Ivan Olbracht vzpomínal na poslední Vančurovy dny:

„Umíral tak, jak žil: hrdě, sebevědomě, s odporem ke každému kličkování nebo kompromisu, s nenávisť ke všemu podlému a nečistému. Umíral jako Vladislav Vančura.“¹⁰³

1. června 1942 byl popraven jako jedna z mnoha obětí heydrichiády.

¹⁰³ BLAHYNKA, Milan. *Vladislav Vančura*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. ISBN 40 - 036 - 81. s.7

6 Závěr

Jako cíl svojí práce jsem si zvolila podat ucelený přehled o historii školství a školách v Davli. Pokud jsem se chtěla zabývat školou v Davli, musela jsem v prvních částech své práce uvést i řadu zdánlivě nepodstatných, ale zajímavých informací, které však, jak jsem postupně zjišťovala, úzce souvisely se samotnou historií davelské školy.

Začala jsem tedy historií ostrovského kláštera a řádu Benediktinů, bez jejichž snahy šířit vzdělanost a křesťanství mezi lidmi by dnešní školy zřejmě vypadaly jinak.

V dalších podkapitolách jsem zpracovala historii naší obce od počátků do dnešní doby. Dále jsem se zabývala obecnými dějinami vzdělávání v Čechách.

Třetí kapitolu a její podkapitoly jsem věnovala historii a poměrům v davelských školách od vzniku první školy, až do listopadu 1989. Zajímavá byla práce s prameny popisujícími okolnosti a vznik měšťanské školy v Davli.

Ve čtvrté kapitole se zabývám „moderní“ školou po listopadu 1989. V tomto období jsou již záznamy v kronice poněkud „chudé“, protože při spoustě školních povinností chyběl zřejmě čas na pravidelnější zápisy.

V poslední kapitole jsem dala prostor osobě spisovatele Vladislava Vančury. Tento významný spisovatel a vlastenec navštěvoval davelskou školu začátkem 20. století.

Byla bych ráda, kdyby se o této skutečnosti dozvědělo co nejvíce lidí v Davli i okolí. Samotná davelská historie je velmi bohatá a valná většina místních občanů si to bohužel ani neuvědomuje. Myslím si, že je velice důležité, aby každý věděl alespoň něco z historie své obce a školy. Většina lidí dnes nemá čas a zájem takové informace vyhledávat.

Já jsem si tu práci dala a nelituji toho, protože jsem pečlivým studiem archivních materiálů načerpala řadu znalostí a zjistila jsem mnoho zajímavých informací o škole, obci i naší rodinné historii. Jako největší zdroj informací mi posloužily původní prameny - kroniky, pamětní knihy a školní a inspekční zprávy školy. Tyto mi po celou dobu byly k dispozici v archivu v Dobřichovicích. I některé další materiály mi pomohly poznat pozadí různých, obecně známých událostí, které se však několikanásobnou interpretací po čase změnily.

Toto studium mě osobně nesmírně obohatilo a velmi rozšířilo moje obzory. Jsem ráda, že mohu získané poznatky a informace předat ve své práci dál a obohatit o ně i další lidi. Přála bych si oslovit zejména děti zdejší základní školy.

Protože pracuji jako učitelka třetí třídy základní školy, měla jsem již možnost ověřit si v praxi, že historie na té užší, regionální úrovni mladou generaci velmi zajímá.

Potvrdilo mi to nadšení mých žáků při debatách a projektech s tématem historie. Školství a vzdělávání mělo v našich zemích v minulosti velmi dobrou úroveň.

V poslední době začala bohužel velmi klesat.

Přála bych si, aby školy a školství v České republice opět získaly statut těch nejprestižnějších v Evropě. Věřím, že budou vytvořeny takové podmínky, aby učitelé mohli nadále předávat kvalitní vědomosti a zkušenosti svým žákům.

Doufám, že svojí prací ve školství budu i já, alespoň drobně k tomuto trendu nadále přispívat.

Tuto svou práci bych chtěla věnovat základní škole v Davli a městyši Davle, aby mohla být využita jako výukový, nebo propagační materiál.

7 Literatura

- 1) LIŠKA, Josef. *POPIS a stručný nástin dějinný Městyse Davle*. Praha: Cyrillo - Methodějská tiskárna V. Kotrba, 1898
- 2) BŘICHÁČEK, Pavel. *Ostrovský klášter u Davle: průvodce*. Jílové u Prahy: Okresní muzeum Praha - západ, 1982. ISBN č.427/82.
- 3) BARTONÍČEK, Antonín. *Benediktinský klášter sv. Jana Křtitele na Ostrově: Oběť husitských válek*. Praha: Antonín Bartoníček - H. Krč, 1940. Přehled regionálních zajímavostí Zbraslavska, Jílovska a Říčanska: Svazek 3
- 4) HANSL, František. *Smíchovsko a Zbraslavsko : společnou prací učitelstva*. Smíchov : vl.n., 1899.
- 5) NOVÁK, Jan a KOLEKTIV. *Historie a současnost Davle*. Davle: Místní národní výbor, 1975
- 6) VÁŇA A KOLEKTIV, Josef. *Dějiny pedagogiky*. Vydání 4. (upravené). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1963, ISBN č. 34 -34 -04
- 7) ŠTVERÁK, Vladimír, Milada ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, skripta pro posluchače husitské teologické fakulty UK. ISBN 382 -179 -97
- 8) KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Vydání 1. Praha 7: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978 – 80 – 247 – 2429 – 4
- 9) SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 1997, 420 s. ISBN 80-210-1734-1
- 10) VANČURA, Karel. *Davle u Prahy: minulost a současnost*. 1. vydání. Davle: obecní úřad v Davli ,1995. ISBN 80 - 902615 - 3 – 1
- 11) VANČUROVÁ, Ludmila. *Dvacet šest krásných let*. Vydání druhé, upravené. Praha: Československý spisovatel, 1974. Edice vzpomínky. ISBN 22 - 094 - 74.
- 12) BLAHYNKA, Milan. *Vladislav Vančura*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1978. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. ISBN 40 - 036 – 81
- 13) BÍLKOVÁ, Jana. *Základní škola Davle: 1899 - 1999*. Davle, 1999.
- 14) TŘEŠTÍK, Dušan. *Kosmas*. Praha: Svobodné slovo, 1966. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti sv. 50. Studie s výběrem z Kosmovy kroniky. ISBN 32 - 021 - 66.

- 15) ŠTVERÁK, Vladimír, Milada ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, skripta pro posluchače husitské teologické fakulty UK. ISBN 382 -179 -97.

Původní prameny:

Pamětní kniha městyse Davle

Kronika obecné školy z roku 1924/1939

Kronika obecné školy z roku 1940/1941

Kronika měšťanské školy 1938/1945

Školní kronika od r. 1950/1969

Kronika základní školy v Davli 1996/2013

Periodika a příspěvky:

- 1) NOVÁK, Jan. Historie Ostrovského kláštera. *Soutok: měsíčník MNV*. 1972, roč. 1972, č. 21. ISSN č.j.53/70.
- 2) HEŘMAN, František. Davelské školství před 130 lety. *Časopis Soutok*. 1974, duben, č.41, s. 3 DOI: č.j.53/70
- 3) Gramofonové desky s projevy V. I. Lenina a J. V. Stalina.: Upozornění škol. In: PAVLÍK, Dr. *Věstník ministerstva školství, věd a umění*. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1951. DOI: IA-5-2372-OB.
- 4) NEJEDLÝ, Zdeněk. *Věstník ministerstva školství, věd a umění: Všem školám I., II., a III. stupně, národním, středním i vyšším školám, žactvu i učitelstvu*. SNP, 1951
- 5) NOVÁK, Jan. Ze života školy. *Časopis Soutok*. 1970, roč. 78, č. 82, 2 -3. DOI: č. j. 53 /1970.
- 6) VEVERKOVÁ, Jitka. Hodnocení pololetí na ZDŠ v Davli. *Časopis Soutok*. 1974, roč. 74, č. 39, s.6. DOI: č. j. 53 /1970.
- 7) Příloha časopisu *Soutok*. 1974, roč. 74, č. 39, s.6. DOI: č. j. 53 /1970. s. 8-9
- 8) Příloha časopisu *Soutok*. Ze života školy: školní Všímálek. In: *Časopis Soutok*. Davle: MNV Davle, 1985. DOI: č.j. 53/70.
- 9) MIČANOVÁ, V. Nároky se stupňují. *Časopis Soutok*. 1989, roč. 89, č. 186, s.6. DOI: č. j. 53 /1989
- 10) NOVÁK, Jan. Vančurova mladá léta v Davli. *Nová vesnice*. 1959, č. 39.

Internetové zdroje:

- 1) Městys Davle: Historie obce Davle. . [Http://www.obecdavle.cz/index.php](http://www.obecdavle.cz/index.php) [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.obecdavle.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=124
- 2) TAUCHEN, Jaromír - SALÁK, Pavel. Říšská sbírka zákonů, Moravská sbírka zákonů (1849-1918) - virtuální knihovna [online]. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 2013-03-11]. Elportál. Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/?id=871314>>. ISSN 1802-128X.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Průměrná mzda v roce 1883.

Tabulka 2: Převod zlatých, rok 1883.

Tabulka 3: Ceny zboží v roce 1883.

Tabulka 4: Souhrnné počty žactva

8 Seznam příloh

Příloha č. 1 - 32 obrázků

Příloha č. 2 - Chronologický přehled davelských škol

Příloha č. 3 – Učitelé v Davli.